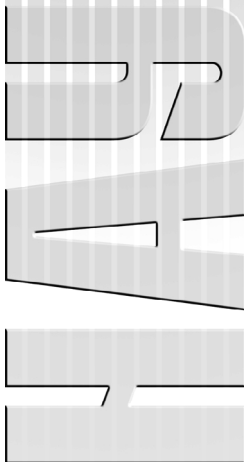

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ГЕОГРАФІЯ

**Практикум для слухачів
підготовчих курсів**

VIVERE!
VINCERE!
CREARE!

Київ 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ГЕОГРАФІЯ

Практикум для слухачів підготовчих курсів

Київ 2015

УДК 91 (076.5)
ББК Д8я7
Г 353

Укладач *А. М. Оржехівська*

Рецензент *Г. Ш. Уварова*

*Затверджено методично-редакційною радою Національного
авіаційного університету (протокол № 6/14 від 16.10.2014 р.).*

Географія : практикум / уклад. А. М. Оржехівська. — К. :
Г 353 НАУ, 2015. — 124 с.

Практикум містить тестові завдання з географії. Наведено класифікацію тестів різного рівня складності.

Система дібраних тестів сприятиме набуттю слухачами підготовчих курсів навичок правильного виконання тестових завдань під час підготовки до загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання та вступу до вищих навчальних закладів, а також закріпленню знань з географії.

Для слухачів підготовчих курсів Інституту доуніверситетської підготовки, а також для учнів ліцеїв, гімназій, абітурієнтів, учителів школи.

УДК 91 (076.5)
ББК Д8я7

© Укладання. Оржехівська А. М., 2015
© НАУ, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
1. Загальна географія	6
1.1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді	6
1.2. Завдання на встановлення відповідності.....	21
1.3. Завдання на встановлення правильної послідовності	25
2. Географія материків і океанів.....	30
2.1. Загальні питання до розділу з вибором однієї правильної відповіді.....	30
2.2.1. Африка.....	32
2.2.2. Австралія.....	33
2.2.3. Південна Америка	34
2.2.4. Антарктида.....	35
2.2.5. Північна Америка	36
2.2.6. Євразія	37
2.3. Загальні завдання до розділу на встановлення відповідності	38
2.4. Загальні завдання до розділу на встановлення правильної послідовності	40
2.5. Запитання для самоконтролю.....	44
2.5.1. Океани	44
2.5.2. Євразія	45
2.5.3. Північна Америка	45
2.5.4. Південна Америка	46
2.5.5. Африка.....	46
2.5.6. Австралія.....	47
2.5.7. Антарктида.....	48
2.6. Пам'ятка до розділу.....	48
2.6.1. Океани	48
2.6.2. Африка	49
2.6.3. Австралія.....	51
2.6.4. Південна Америка	52
2.6.5. Антарктида	53
2.6.6. Північна Америка	54
2.6.7. Євразія.....	55

3. Фізична географія України	57
3.1. Запитання для самоконтролю.....	57
3.2. Тестові завдання для самоконтролю	61
4. Економічна та соціальна географія України	67
4.1. Запитання для самоконтролю	67
4.2. Тестові завдання для самоконтролю	72
5. Економічна та соціальна географія світу	80
5.1. Загальні завдання до розділу	80
5.2. Природні ресурси світу.....	86
5.3. Населення світу	87
5.4. Світове господарство. Основні системи світового господарства.....	90
5.5. Глобальні проблеми людства	95
5.6. Країни Західної Європи	96
5.7. Країни Центральної Європи	97
5.8. Країни Східної Європи, Північної і Центральної Азії	99
5.9. Країни Південно-Західної Азії.....	100
5.10. Країни Південної та Південно-Східної Азії.....	102
5.11. Країни Північної Америки	105
5.12. Країни Латинської Америки.....	107
5.13. Країни Африки	108
5.14. Австралія та країни Океанії.....	110
6. Короткий словник географічних термінів та понять.....	111
6.1. Земля на плані й карті	111
6.2. Літосфера.....	112
6.3. Атмосфера	115
6.4. Гідросфера.....	117
6.5. Біосфера та географічна оболонка	119
Список літератури	121

ПЕРЕДМОВА

Практикум з географії призначений для підготовки слухачів підготовчих курсів до підсумкової атестації, загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та має на меті виявити, оцінити рівень навчальних досягнень абітурієнтів, а також визначити ступінь підготовки випускників до подальшого навчання у вищих навчальних закладах.

По-перше, завдання цього практикуму охоплюють усі без винятку теми як шкільної програми з географії, так і програми ЗНО. По-друге, тематика, кількість та різновид тестових завдань відповідають технічним характеристикам Українського центру оцінювання якості освіти. По-третє, головне завдання практикуму — не навчити учнів знаходити правильні відповіді на усі можливі завдання, а систематизувати їх знання з географії. Якщо майбутній абітурієнт дасть правильні відповіді на усі типові тестові завдання, то можна з упевненістю наголошувати, що він об'єктивно і повно перевірів свої знання з цього навчального предмета.

Досвід проведення тестування показав, що значна частина учасників є недостатньо підготовленою до цієї процедури. Основну причину труднощів, із якими зіткнулися учасники під час проходження ЗНО, фахівці вбачають у відсутності досвіду роботи з тестовими завданнями.

Деякі із запропонованих завдань покликані перевірити наявність в абітурієнтів знань і певних тем, інші завдання — призначені для перевірки наявності географічного мислення, асоціативних зв'язків, розуміння причин та наслідків географічних явищ і процесів. Практично всі завдання можна використувати не тільки для контролю знань, але й у процесі навчання. Саме тому структура практикуму передбачає розподіл завдань не за варіантами, а за темами. Тобто учень, який вивчає певний розділ курсу за посібником чи підручником, потім виконує завдання, перевіряє правильність своїх відповідей і закріплює та узагальнює особисті уміння та навички.

Запропоновані завдання стануть у нагоді не тільки абітурієнтам, які готуються до ЗНО, а й вчителям загальноосвітніх навчальних закладів та викладачам підготовчих курсів для організації поточного та узагальнюючого контролю.

1. ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

1.1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Яке твердження є визначенням поняття «географія»?

- А Наука про властивості та будову матерії, закони її руху;
- Б Наука про просторові відношення та форми реального світу;
- В Наука про природу земної поверхні, розміщення населення та господарства;
- Г Наука про загальний розвиток того чи іншого народу, країни, або всього людського суспільства.

2. Що вивчає географія?

- А Склад, будову, властивості та перетворення речовин навколишнього світу;
- Б Природу земної поверхні, розміщення населення та господарства;
- В Просторові відношення та форми реального світу;
- Г Властивості та будову матерії, закони її руху.

3. Укажіть активного вченого , який написав у III ст. до Різдва Христового двотомник, назва якого в перекладі з грецької означає «землепис».

- А Ератосфен;
- Б Геродот;
- В Страбон;
- Г Птоломей.

4. Уперше обґрунтував у своїй праці правильність припущення про те, що Земля обертається навколо Сонця, а не Сонце навколо Землі.

- А Ніколай Копернік;
- Б Дмитро Менделєєв;
- В Фернан Магеллан;
- Г Гійом Боплан.

5. Яка подія відбулася на початку епохи Великих географічних відкриттів?

- А Відкриття Антарктиди;

- Б З'явилися перші географічні карти;
В Уперше висловлено припущення, що Земля має форму кулі;
Г Європейці дізналися про нову частину світу.

6. Мандрівник, який відкрив морський шлях до Індії навколо Африки — це:

- А Марко Поло;
Б Васко да Гама;
В Христофор Колумб;
Г Фернан Магеллан.

7. Мандрівник, який здійснив першу навколосвітню подорож.

- А Ібн Баттута;
Б Джеймс Кук;
В Фернан Магеллан;
Г Хуан Елькано.

8. Укажіть правильне твердження щодо відкриттів видатних мандрівників.

- А Англійський дослідник Роберт Скотт у січні 1912 р. першим досяг Південного полюса;
Б Фритьоф Нансен — видатний дослідник південних полярних широт;
В Норвезький дослідник Руаль Амундсен у грудні 1911 р. першим досяг Південного полюса;
Г Роберт Пірі основну частину свого життя присвятив справі досягнення Південного полюса.

9. Хто очолював експедицію, яка у січні 1820 р. відкрила останній шостий материк?

- А Іван Крузенштерн і Юрій Лисянський;
Б Фадей Белінсгаузен і Михайло Лазарєв;
В Джеймс Кук;
Г Вітус Берінг.

10. На честь якого видатного вченого названо українську наукову антарктичну станцію?

- А Володимир Вернадський;
Б Степан Рудницький;
В Василь Докучаєв;
Г Костянтин Воблий.

11. Метод географічних досліджень, який дає змогу зобразити, проаналізувати просторове розміщення і взаємозв'язки природних об'єктів, явищ, процесів.

- А Космічний;
- Б Картографічний;
- В Історичний;
- Г Геохімічний.

12. Перша навколосвітня подорож відбулася в:

- А 1492 р.;
- Б 1519 р.;
- В 1641 р.;
- Г 1111 р.

13. Морський шлях до Індії відкрив:

- А Христофор Колумб;
- Б Марко Поло;
- В Васко да Гама.

14. Першими з європейців досягли берегів Австралії:

- А Англійці;
- Б Голландці;
- В Португальці;
- Г Іспанці.

15. Земна вісь — це уявна пряма лінія, що проходить через центр Землі та:

- А Лінію екватора;
- Б Магнітні полюси;
- В Географічні полюси;
- Г Точку з координатами 0 ш., 0 д.

16. Укажіть напрямок обертання Землі навколо своєї осі:

- А Із заходу на схід;
- Б Із півдня на північ;
- В Зі сходу на захід;
- Г Залежить від пори року та часу доби.

17. Які чинники зумовлюють зміну пір року?

- А Обертання Землі навколо центра Галактики та сили тяжіння;
- Б Кількість сонячної радіації та прозорість атмосфери;
- В Обертання Землі навколо своєї осі та Місяця навколо Землі;
- Г Кут нахилу земної осі до площини орбіти та рух Землі навколо Сонця.

18. У якій точці сонце знаходиться в zenіті, опівдні 23 вересня?

- А Екватор;
- Б Південний тропік;
- В Північний тропік;
- Г Північне полярне коло.

19. На якому півострові бувають дні, коли сонячні промені падають на дно найглибших колодязів?

- А Скандинавський;
- Б Кримський;
- В Лабрадор;
- Г Сомалі.

20. Всесвіт — це:

- А Весь навколишній світ;
- Б Космос;
- В Всі відповіді правильні.

21. Сонячна система — це:

- А Складова частина галактики Чумацький Шлях;
- Б Планети, астероїди, комети, метеорні тіла;
- В Всі відповіді правильні.

22. Зорі — це:

- А Космічні тіла, що складаються з газів;
- Б Кулясті, розпечені тіла, що випромінюють світло;
- В Планети;
- Г Тверді космічні тіла.

23. Сузір'я — це:

- А Скупчення зір на небі;
- Б Скупчення планет;
- В Скупчення метеоритів;
- Г Комети.

24. Метеори — це:

- А Згораючі піщинки та каміння, що падають з космосу в атмосферу Землі;
- Б Падаючі метеорити;
- В Падаючі зорі;
- Г Планети.

25. Галактика складається з:

- А Зірок і планет;
- Б Астероїдів і планет;
- В Метеорів і метеоритів;
- Г Невидимого космічного випромінювання;
- Д Всі відповіді правильні.

26. Знайдіть помилкове твердження щодо призначення приладу для визначення параметрів географічних явищ чи об'єктів.

- А Гігрометром вимірюють атмосферний тиск;
- Б Нівеліром вимірюють відносну висоту місцевості;
- В Ехолотом вимірюють глибину водойм;
- Г Сейсмографом вимірюють силу коливань земної кори.

27. Знайдіть помилкове твердження щодо використання метеорологічного приладу:

- А Термометром вимірюють температуру повітря;
- Б Барометром вимірюють випаровуваність;
- В Флюгером визначають напрямок і силу вітру;
- Г Гігрометром вимірюють вологість повітря.

28. Яким приладом вимірюють вологість повітря?

- А Барометром;
- Б Гігрометром;
- В Нівеліром;
- Г Курвіметром.

29. Лінія, що з'єднує на карті або плані точки з однаковою абсолютною висотою, це —

- А Горизонт;
- Б Горизонталь;
- В Бергштрих;
- Г Азимут.

30. Умовна лінія на земній поверхні, паралельна екватору, це —

- А Паралель;
- Б Меридіан;
- В Полюс;
- Г Екватор.

31. Яке твердження щодо елементів градусної сітки карти є правильним?

- А Відлік географічної широти ведуть на захід і на схід від нульового меридіана;

Б Географічну широту відлічують від широти екватора до 90° в обох півкулях;

В Географічна широта — це кут між площиною початкового меридіана та лінією, що проходить через дану точку до центра Землі;

Г Найпротяжніша паралель — екватор — має найбільшу географічну широту.

32. Градусна сітка відсутня на:

А Плані місцевості;

Б Глобусі;

В Географічній карті.

33. На географічній карті меридіани показують напрям:

А Захід-схід;

Б Північ-південь;

В Захід-південь.

34. Якій стороні горизонту відповідає азимут 135° ?

А Північний схід;

Б Південний схід;

В Північний захід.

35. Довжина дуги одного градуса меридіана приблизно становить:

А 90 км;

Б 45 км;

В 111 км;

Г 150 км.

36. За нульовий або початковий меридіан прийнято вважати:

А Меридіан, що проходить через середину півкулі;

Б Меридіан, що перетинається екватором;

В Меридіан, що має найбільшу довжину;

Г Меридіан, що проходить через Гринвіцьку обсерваторію (неподалік від Лондона).

37. Азимутом називають:

А Кут між напрямом на північ і напрямом на даний предмет;

Б Напрямом на даний предмет;

В Кут напрямом на даний предмет;

Г Напрямом на північ.

38. Географічну широту починають обчислювати від лінії:

- А Тропіків;
- Б Екватора;
- В Нульового меридіана;
- Г Полярного кола.

39. Географічну довготу починають обчислювати від лінії:

- А Екватора;
- Б Нульового меридіана;
- В 180-го меридіана;
- Г Тропіків.

40. Столиця якої держави лежить на Гринвіцькому меридіані?

- А Німеччини;
- Б Франції;
- В Великої Британії;
- Г Іспанії.

41. Літосферою називають:

- А Верхню тверду оболонку Землі разом з астеносферою;
- Б Тверду оболонку Землі;
- В Усю Землю.

42. Планета Земля складається з:

- А Ядра, мантії та земної кори;
- Б Різних шарів гірських порід;
- В Літосфери і земної кори.

43. Землетрусами називають:

- А Підземні поштовхи, пов'язані із розривними рухами у літосфері;
- Б Рухи земної кори;
- В Нестійкість земної кори.

44. Землетруси найчастіше зароджуються:

- А На дні океану;
- Б У зоні зіткнення літосферних плит у період складкоутворення;
- В У горах;
- Г На рівнинах.

45. Вулканізм — це:

- А Процес утворення магми;
- Б Катастрофічне явище;
- В Різкі розривні рухи земної кори;

Г Катастрофічне явище природи, коли магма виливається на поверхню, утворюючи окремі гори і цілі хребти.

46. До зовнішніх рельєфоутворювальних процесів належать:

А Вулканізм;

Б Робота поверхневих вод, льодовиків, вітру;

В Робота морського прибою;

Г Горизонтальні повільні рухи земної кори.

47. Літосферна плита — це:

А Частина літосфери;

Б Оболонка Землі;

В Великий блок літосфери, що повільно ковзає по в'язкій речовині мантії;

Г Рухомі частини літосфери.

48. Прилад для визначення сили землетрусу називається:

А Термометр;

Б Барометр;

В Сейсмограф;

Г Ехолот.

49. Процес перетворення гірських порід на великих глибинах під дією високого тиску та температури називається:

А Магматизм;

Б Рухи літосфери;

В Метаморфізм.

50. Процес руйнування та зміни гірських порід називається:

А Карст;

Б Вивітрювання;

В Ерозія.

51. Який зовнішній процес сприяє утворенню ярів?

А Робота моря;

Б Робота поверхневих проточних вод;

В Робота підземних вод.

52. Який зовнішній процес утворює дюни?

А Робота вітру;

Б Робота льодовиків;

В Вивітрювання.

53. До магматичних гірських порід належать:

А Вапняк;

Б Граніт;

В Нафта;

Г Лабрадорит;

Д Базальт.

54. До осадових гірських порід належать:

А Граніт;

Б Вапняк;

В Кам'яна сіль;

Г Глина;

Д Торф.

55. Низовиною вважають рівнину:

А Що знаходиться нижче від рівня моря;

Б Що має абсолютну висоту до 200 м;

В Що має абсолютну висоту від 200 до 500 м.

56. Плоскогір'я — це:

А Рівнини з абсолютною висотою понад 500 м;

Б Низькі гори з плоскими вершинами;

В Підводні хребти в океані.

57. Первинними вважають рівнини, що виникли внаслідок:

А Підняття морського дна;

Б Руйнування давніх гір;

В Геологічної роботи річок.

58. Найбільшою за площею рівниною світу є:

А Східно-Європейська;

Б Західно-Сибірська;

В Амазонська.

59. Складчасті гори утворюються внаслідок:

А Зіткнення літосферних плит;

Б Виверження вулканів;

В Роботи вітру.

60. Які гори є найвищими у світі?

А Карпати;

Б Гімалаї;

В Альпи.

61. Говерла є найвищою точкою:

- А Кримських гір;
- Б Українських Карпат;
- В Уральських гір.

62. Якою є різниця висоти (у метрах) між найвищою гірською вершиною та найглибшою западиною Землі?

- А 3175;
- Б 2174;
- В 1584;
- Г 5584.

63. Якій давній платформі відповідає Амазонська низовина?

- А Сибірській;
- Б Північно-Американській;
- В Південно-Американській;
- Г Африкано-Аравійській.

64. Якій платформі у рельєфі відповідає Середньосибірське плоскогір'я?

- А Сибірська;
- Б Західно-Сибірська;
- В Африкано-Аравійська;
- Г Східно-Європейська.

65. Які гори розташовані на межі літосферних плит?

- А Карпати;
- Б Скандинавські;
- В Кордильєри;
- Г Уральські.

66. Яка висота (у кілометрах) є умовною верхньою межею атмосфери?

- А 10000;
- Б 5000–6000;
- В 2000–3000;
- Г 1000.

67. У якому шарі атмосфери розташований озоновий шар?

- А Термосфера;
- Б Мезосфера;
- В Стратосфера;
- Г Тропосфера.

68. Укажіть назви ізоліній, які на карті з'єднують точки однакових показників температури.

- А Горизонталі;
- Б Ізобари;
- В Ізогіпси;
- Г Ізотерми.

69. Укажіть назву вітру, який утворюється на березі моря і змінює свій напрям двічі на день.

- А Пасат;
- Б Бриз;
- В Мусон;
- Г Фен.

70. Яку величину прийнято вважати нормальним атмосферним тиском на широті 45°?

- А 760 мм рт. ст.;
- Б 860 мм рт. ст.;
- В 650 мм рт. ст.;
- Г 550 мм рт. ст.

71. Яке поняття відповідає визначенню: «сила, з якою тисне на кожен одиницю земної поверхні стовп повітря»?

- А Атмосферний фронт;
- Б Сонячна радіація;
- В Альbedo;
- Г Атмосферний тиск.

72. Здатність земної поверхні відбивати сонячні промені називається:

- А Альbedo;
- Б Сумарна радіація;
- В Сонячна радіація;
- Г Коефіцієнт зволоження.

73. Уміст якого газу в суміші повітря становить 20,9 %?

- А Азоту;
- Б Кисню;
- В Вуглекислого газу;
- Г Неону.

74. Укажіть головну причину утворення вітру.

- А Річні амплітуди температур;
- Б Різниця атмосферного тиску над різними ділянками поверхні Землі;

В Зміна вологості повітря протягом доби;
Г Ступінь хмарності.

75. Укажіть напрямок руху нічного бризу.

А Узбережжя — море;
Б Море — узбережжя;
В Узбережжя — узбережжя;
Г Море — море.

76. Укажіть напрямок руху зимового мусону.

А Південь — північ;
Б Захід — схід;
В Суходіл — океан;
Г Океан — суходіл.

77. Який вид хмар розташований найвище від земної поверхні?

А Перисті;
Б Купчасті;
В Шарувато-купчасті;
Г Шаруваті.

78. Укажіть найточніший перелік властивостей повітряної маси.

А Прозорість, температура, об'єм;
Б Температура, швидкість руху;
В Насиченість парою, газовий склад;
Г Температура, вологість, запиленість.

79. Укажіть азональний тип циркуляції атмосфери.

А Пасатний;
Б Західний перенос;
В Мусонний перенос;
Г Східний приполярний.

80. Укажіть області найчастішого утворення циклонів та антициклонів.

А Полярні широти;
Б Помірні широти;
В Тропіки;
Г Екваторіальні широти.

81. Який географічний чинник впливає на клімат окремих регіонів Землі?

А Сонячна радіація;

- Б Характер підстеляючої поверхні;
- В Циркуляція атмосфери;
- Г Широта й висота місцевості.

82. Укажіть кількість основних кліматичних поясів Землі.

- А Чотири;
- Б Сім;
- В Десять;
- Г Тринадцять.

83. Яка ознака характерна для помірного континентального типу клімату?

- А Річна кількість опадів становить 2000–3000 мм;
- Б Значна кількість опадів і річна амплітуда температур;
- В Незначна кількість опадів та значна річна амплітуда температур;
- Г Незначна річна амплітуда температур.

84. Укажіть основну причину існування теплових поясів Землі.

- А Рух Землі по орбіті та нахил земної осі;
- Б Середня відстань від Землі до Сонця;
- В Період обертання Землі навколо осі;
- Г Температура земної поверхні.

85. Укажіть основну причину нерівномірного нагрівання Південної та Північної півкуль протягом року.

- А Значна протяжність земної орбіти;
- Б Розміри земної кулі;
- В Середня відстань від Землі до Сонця;
- Г Нахил земної осі та рух Землі.

86. Укажіть, що є наслідком добового обертання Землі навколо своєї осі.

- А Прямовисне надходження сонячних променів на екваторі;
- Б Полярна зима;
- В Зміна дня і ночі;
- Г Полярне літо.

87. Укажіть правильну схему малого кругообігу води.

- А Атмосфера — океан;
- Б Атмосфера — суходіл;
- В Океан — атмосфера — суходіл — океан;
- Г Океан — атмосфера — океан.

88. Укажіть правильну схему великого кругообігу води.

- А Атмосфера — океан;
- Б Атмосфера — суходіл — атмосфера;
- В Океан — атмосфера — суходіл — океан;
- Г Океан — атмосфера — океан.

89. Солоність вод океану вимірюється у:

- А Грамах;
- Б Промілях;
- В Градусах;
- Г Грамах на метр кубічний.

90. Яке поняття відповідає визначенню: «великий рухомий об'єм води, який відрізняється температурою і солоністю»?

- А Водна маса;
- Б Океанічна течія;
- В Річка;
- Г Озеро.

91. Який тип живлення характерний для більшості річок світу?

- А Дощове;
- Б Снігове й льодовикове;
- В Підземне;
- Г Змішане.

92. Найвищий водоспад світу — це:

- А Анхель;
- Б Ніагарський;
- В Вікторія;
- Г Ігуансу.

93. Яке поняття відповідає визначенню: «стадія найнижчого рівня води в річці, коли живлення відбувається за рахунок тільки підземних вод»?

- А Повінь;
- Б Паводок;
- В Приплив;
- Г Межень.

94. Озеро, улоговина якого має тектонічне походження:

- А Каспійське море;
- Б Байкал;

В Ялпуг;
Г Синевір.

95. Озеро, улоговина якого має лиманне походження.

А Танганьїка;
Б Ейр;
В Ялпуг;
Г Світязь.

96. Озеро, улоговина якого утворена давнім льодовиком.

А Аральське море;
Б Ньяса;
В Верхне;
Г Тітікака.

97. Океан, у якому розташований найпротяжніший серединно-океанічний хребет.

А Північний Льодовитий;
Б Індійський;
В Тихий;
Г Атлантичний.

98. Укажіть неправильне твердження щодо біосфери.

А Біосфера взаємодіє з усіма оболонками Землі;
Б Людина своєю діяльністю штучно розширює межі біосфери;
В Нижня межа біосфери в гідросфері досягає глибини 11022 м;
Г Верхня межа біосфери розташована на висоті 8848 м.

99. Засновник учення про біосферу.

А Володимир Вернадський;
Б Василь Докучаєв;
В Микола Вавилов;
Г Павло Тутковський.

100. Природна зона, яка в межах субтропічного географічного поясу на території Європи займає найбільшу площу — це:

А Твердолисті вічнозелені ліси та чагарники;
Б Перемінно-вологі ліси;
В Широколисті ліси;
Г Мішані ліси.

101. Яке поняття відповідає визначенню: «комплексна оболонка Землі, що утворилася внаслідок взаємопроникнення і взаємодії окремих геосфер — літосфери, гідросфери, атмосфери і біосфери. Потужність оболонки сягає 60-70 км».

- А Географічна оболонка;
- Б Техносфера;
- В Біосфера;
- Г Ноосфера.

1.2. Завдання на встановлення відповідності

102. Установіть відповідність між прізвищами мандрівників та їх географічними відкриттями або досягненнями.

1 Марко Поло	А Дослідив західне узбережжя Африки
2 Бартоломеу Діаш	Б Відкрив морський шлях з Європи до Індії
3 Васко да Гама	В Відкрив Новий Світ
4 Христофор Колумб	Г Здійснив першу навколо-світню подорож
	Д Першим з європейців здійснив сухопутну подорож до Китаю

103. Установіть відповідність між прізвищами мандрівників та їх географічними відкриттями або досягненнями.

1 Америкго Веспучі	А Здійснив першу навколо-світню подорож
2 Фернан Магелан	Б Довів, що Новий Світ — новий материк
3 Абель Тасман	В Дослідив північне узбережжя Австралії
4 Френсіс Дрейк	Г Намагався знайти північний морський шлях з Тихого до Атлантичного океану
	Д Перший європейець, який досяг берегів Австралії

104. Установіть відповідність між прізвищами мандрівників та їх географічними відкриттями або досягненнями.

1 Роберт Пірі	А 6 квітня 1909 р. досяг Північного полюса
2 Руаль Амундсен	Б 18 січня 1912 р. досяг Південного полюса
3 Роберт Скотт	В 14 грудня 1911 р. досяг Південного полюса
4 Отто Шмідт	Г Улітку 1932 р. подолав з експедицією трасу Північного морського шляху без зимування
	Д Склав на той час «Атлас Південного моря»

105. Установіть відповідність між внутрішніми процесами Землі та їх характеристиками.

1 Горизонтальні рухи літосферних плит	А Утворення й рух магми від астеносфери до земної поверхні
2 Вертикальні рухи літосфери	Б Перетворення гірських порід на великих глибинах під дією високого тиску та температури
3 Магматизм	В Повільне підняття та опускання ділянок земної кори
4 Метаморфізм	Г Руйнування гірських порід під дією підземних поштовхів
	Д Рух і зіткнення літосферних плит по астеносфері у горизонтальній площині

106. Установіть відповідність між внутрішніми (зовнішніми) силами Землі та формами рельєфу, які вони утворюють.

1 Хімічне вивітрювання	А Дюни
2 Горизонтальні тектонічні рухи	Б Вулканічні острови
3 Магматизм	В Річкові долини
4 Вітрові процеси	Г Серединно-океанічні хребти
	Д Карстові печери

107. Установіть відповідність між прикладами зовнішніх процесів та роботою, яку вони виконують.

1 Фізичне вивітрювання	А Руйнування гірських порід
2 Органічне вивітрювання	унаслідок життєдіяльності
3 Рух льодовиків	організмів
4 Поверхневі води	Б Руйнування, перенесення, накопичення гірських порід
	В Руйнування гірських порід під дією температури
	Г Руйнування, абразія, утворення морени
	Д Перетворення живих організ- мів на неживі

108. Установіть відповідність між формами рельєфу та їх назвами.

1 Низовина	А Атлас
2 Височина	Б Мічиган
3 Плоскогір'я	В Декан
4 Гори	Г Великі рівнини
	Д Амазонська

109. Установіть відповідність між формами рельєфу та місцями їх розташування.

1 Великий Вододільний хребет	А Атлантичний океан
2 Хребет Ломоносова	Б Євразія
3 Північно-Атлантичний хребет	В Африка
4 Плоскогір'я Декан	Г Північний Льодовитий океан
	Д Австралія

110. Установіть відповідність між назвами кліматичних поясів та їх особливостями.

1 Антарктичний	А Чітко виражені чотири пори року
2 Помірний	Б Низькі температури протягом року
3 Тропічний	В Значна кількість опадів і незначні коливання температури протягом року
4 Екваторіальний	Г Високий тиск і високі температури
	Д Низький тиск і високі температури

111. Установіть відповідність між назвами океанів та морів, які до них належать.

1 Північний Льодовитий	А Берінгове
2 Атлантичний	Б Бофорта
3 Індійський	В Середземне
4 Тихий	Г Аравійське
	Д Каспійське

112. Установіть відповідність між назвами кліматичних поясів та характерною для них кількістю опадів (мм).

1 Екваторіальний	А Понад 3000
2 Тропічний	Б до 1000
3 Помірний	В до 250
4 Арктичний	Г 0
	Д до 100

113. Установіть відповідність між шарами атмосфери та їх характеристиками.

1 Тропосфера	А У цьому шарі розташований
2 Стратосфера	озоновий шар
3 Мезосфера	Б Виникають полярні сніга і
4 Екzosфера	магнітні бурі
	В Верхній шар атмосфери
	Г Найнижчий шар атмосфери, у
	якому формується погода

114. Установіть відповідність між типами озерних улоговин та їх назвами.

1 Тектонічне	А Ладозьке
2 Льодовикове	Б Ялпуг
3 Лиманне	В Синевір
4 Загатне	Г Каспійське
	Д Байкал

115. Установіть відповідність між назвами природних зон і типами ґрунтів, які характерні для них.

1 Тайга	А Червоно-бурі
2 Лісостеп	Б Червоно-жовті фералітні
3 Савани	В Чорноземи
4 Екваторіальні тропічні ліси	Г Жовтоземи
	Д Підзолисті

116. Установіть відповідність між назвами географічних поясів і природних зон.

1 Помірний	А Степ, лісостеп, прерії
2 Екваторіальний	Б Перемінно-вологі ліси
3 Тропічний	В Твердолисті вічнозелені ліси
4 Субекваторіальний	Г Савани й рідколісся
	Д Вологі екваторіальні ліси

117. Установіть відповідність між назвами природних зон і рослинами, які характерні для них.

1 Тундра	А Баобаб
2 Тайга	Б Ковила
3 Степ	В Кедр
4 Савани й рідколісся	Г Олива
	Д Карликова береза

1.3. Завдання на встановлення правильної послідовності

118. Розташуйте послідовно прізвища мандрівників у хронологічному порядку їх географічних досліджень.

- А Христофор Колумб;
- Б Марко Поло;
- В Джеймс Кук;
- Г Фернан Магеллан.

119. Розташуйте послідовно прізвища мандрівників у хронологічному порядку їх географічних досліджень.

- А Америго Веспуччі;
- Б Васко да Гама;
- В Руаль Амундсен;
- Г Тур Хеєрдал.

120. Розташуйте послідовно карти наведених масштабів у порядку збільшення зображеної території в 1 кв. см.

- А 1:75 000 000;
- Б 1:1000;
- В 1:1 000 000;
- Г 1:10 000.

121. Розташуйте послідовно шари, які складають внутрішню будову Землі, починаючи від земної поверхні.

- А Астеносфера;
- Б Земна кора;
- В Зовнішнє ядро;
- Г Мантія.

122. Розташуйте послідовно назви гірських систем у порядку їх утворення, починаючи від наймолодших.

- А Урал;
- Б Карпати;
- В Скандинавські;
- Г Хребти Прибайкалля.

123. Розташуйте послідовно назви гірських систем у порядку збільшення їх абсолютних висот, починаючи від найменшої.

- А Альпи;
- Б Кордильєри;
- В Великий Вододільний хребет;
- Г Анди.

124. Розташуйте послідовно найвищі точки материків у порядку зменшення їх абсолютної висоти (м).

- А Мак-Кінлі;
- Б Кіліманджаро;
- В Косцюшко;
- Г Аконкагуа.

125. Розташуйте послідовно назви рівнин у порядку зменшення їх площ.

- А Східно-Європейська рівнина;
- Б Амазонська низовина;
- В Західно-Сибірська рівнина;
- Г Плоскогір'я Декан.

126. Розташуйте послідовно назви материків у порядку зменшення площі.

- А Австралія;
- Б Євразія;
- В Африка;
- Г Північна Америка.

127. Розташуйте послідовно складові шари атмосфери, починаючи від земної поверхні.

- А Мезосфера;
- Б Екзосфера;
- В Тропосфера;
- Г Стратосфера.

128. Розташуйте послідовно назви повітряних мас (від о. Суматра до Північного Льодовитого океану).

- А Тропічні;
- Б Помірні;
- В Арктичні;
- Г Екваторіальні.

129. Розташуйте послідовно назви морів у порядку збільшення солоності їх вод.

- А Чорне;
- Б Аравійське;
- В Червоне;
- Г Охотське.

130. Розташуйте послідовно назви морів у порядку зменшення солоності їх вод.

- А Середземне;
- Б Берингове;
- В Чорне;
- Г Саргасове.

131. Розташуйте послідовно назви морів у порядку зменшення середньорічної температури їх поверхневих вод.

- А Північне;
- Б Середземне;
- В Баренцове;
- Г Південнокитайське.

132. Розташуйте послідовно назви океанів у порядку збільшення їх площі.

- А Атлантичний;
- Б Тихий;
- В Північний Льодовитий;
- Г Індійський.

133. Розташуйте послідовно назви океанів у порядку зменшення їх середньої глибини.

- А Атлантичний;
- Б Індійський;
- В Тихий;
- Г Північний Льодовитий.

134. Розташуйте послідовно назви заток у порядку збільшення їх площі.

- А Алякинська;
- Б Гудзонова;
- В Бенгальська;
- Г Мексиканська.

135. Розташуйте послідовно назви морських течій у порядку їх віддалення від екватора (починаючи від найвіддаленішої).

- А Міжпасатна протитечія;
- Б Північнотихоокеанська;
- В Алякинська;
- Г Куросіо.

136. Розташуйте послідовно назви півостровів у порядку збільшення їх площі.

- А Аравійський;
- Б Індокитай;
- В Сомалі;
- Г Кримський.

137. Розташуйте назви річок світу у порядку збільшення їх довжини (починаючи від найменшої).

- А Міссісіпі;
- Б Ніл;
- В Дніпро;
- Г Амазонка.

138. Розташуйте назви озер світу у порядку збільшення їх площі.

- А Вікторія;
- Б Світязь;
- В Ладозьке;
- Г Чад.

139. Розташуйте послідовно типи підземних вод у порядку їх залягання (починаючи від найглибших).

- А Міжпластові;
- Б Грунтові;
- В Артезіанські;
- Г Сезонні підземні води — верховодка.

140. Розташуйте послідовно назви теплих течій Світового океану у порядку їх віддаленості від Гринвіцького меридіана (рухаючись на захід).

- А Гвінейська;
- Б Аляскінська;
- В Гольфстрім;
- Г Південна Пасатна.

141. Розташуйте послідовно назви географічних об'єктів, які омиває течія Західних вітрів із заходу на схід.

- А Мис Горн;
- Б Острови Нова Зеландія (держави);
- В Мис Агульяс;
- Г Острів Тасманія.

142. Розташуйте в логічній послідовності природні зміни, які є наслідками вирубування лісів.

- А Обмілення річок;
- Б Руйнування та вимивання ґрунтів;
- В Зникнення деяких видів рослин і тварин;
- Г Зниження рівня ґрунтових вод.

143. Розташуйте послідовно типи ґрунтів (починаючи від екватора.

- А Чорноземи;
- Б Червоно-жовті;
- В Тундрово-глейові;
- Г Сірі й бурі пустельні.

144. Розташуйте назви представників тваринного світу відповідно до місць їх проживання (у напрямку від екватора на південь).

- А Рівнинний тапір;
- Б Піранья;
- В Горбатий кит;
- Г Гуанако.

145. Розташуйте назви представників тваринного світу відповідно до місць їх зростання (у напрямку від екватора на північ).

- А Баобаб;
- Б Кипарис;
- В Фінікова пальма;
- Г Мангри.

146. Розташуйте назви представників рослинного і тваринного світу відповідно до місць проживання (у напрямку від полюса до екватора).

- А Фісташка, лаврове дерево, антилопа;
- Б Акація, носоріг;
- В Ковила, типчак, бабак.

147. Розташуйте послідовно одиниці природних комплексів, починаючи від найбільшої.

- А Природна зона;
- Б Географічний пояс;
- В Природна країна;
- Г Географічна оболонка.

2. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ

2.1. Загальні питання до розділу з вибором однієї правильної відповіді

1. Ширина кожного часового поясу становить:

- А 10°;
- Б 15°;
- В 100°.

2. Найбільша потужність земної кори під:

- А Океанами;
- Б Рівнинами;
- В Горами.

3. Рухомими ділянками земної кори є:

- А Платформи;
- Б Пояси складчастості.

4. Давнім платформам на поверхні Землі відповідають:

А Рівнини;

Б Гори;

В Серединно-океанічні хребти.

5. Назвіть перехідні кліматичні пояси:

А Помірний;

Б Субтропічний;

В Тропічний;

Г Субекваторіальний.

6. Зона помірного поясу, де панує трав'яниста рослинність на чорноземних і каштанових ґрунтах, — це:

А Степ;

Б Тайга;

В Мішані ліси;

Г Савани.

7. Найбільший і найглибший океан на Землі — це:

А Північний Льодовитий;

Б Атлантичний;

В Тихий;

Г Індійський.

8. Найменший, найхолодніший і наймілкіший океан — це:

А Північний Льодовитий;

Б Атлантичний;

В Тихий;

Г Індійський.

9. Найбільше на планеті скупчення островів в океані:

А Північному Льодовитому;

Б Атлантичному;

В Тихому;

Г Індійському.

10. Найвищу солоність води має море:

А Чорне;

Б Біле;

В Червоне.

11. Найбільші за площею острови мають походження:

А Материкове;

Б Вулканічне;

В Коралове.

12. Продовженням материка під водою є:

- А Шельф;
- Б Ложе океану;
- В Серединно-океанічний хребет.

13. Коралові острови поширені у водах:

- А Арктичних;
- Б Помірних;
- В Тропічних.

14. На солоність океанічних вод впливають такі чинники:

- А Кількість опадів;
- Б Кількість риби;
- В Танення криги;
- Г Діяльність коралів;
- Д Випаровування;
- Е Річковий стік.

2.2.1. Африка

15. Гвінейська затока омиває Африку з:

- А Півночі;
- Б Півдня;
- В Заходу;
- Г Сходу.

16. Зона східноафриканських розломів проходить в Африці на:

- А Заході;
- Б Сході.

17. Найвища вершина Африки:

- А Кенія;
- Б Конго;
- В Кіліманджаро.

18. Річка Конго (Заїр) впадає в:

- А Атлантичний океан;
- Б Індійський океан.

19. Найглибше озеро Африки:

- А Танганьїка;
- Б Вікторія;
- В Чад.

20. У більшості країн Африки основою господарства є:

- А Промисловість;
- Б Сільське господарство;
- В Транспорт;
- Г Сфера послуг.

21. Високорозвинутою країною Африки є:

- А Південна Африка;
- Б Єгипет;
- В Нігерія;
- Г Ефіопія.

2.2.2. Австралія

22. Австралія розташована в півкулі:

- А Північній;
- Б Південній;
- В Західній;
- Г Східній.

23. Великий Бар'єрний риф тягнеться уздовж узбережжя Австралії:

- А Західного;
- Б Східного;
- В Південного.

24. На південь від Австралії лежить острів:

- А Нова Гвінея;
- Б Тасманія.

25. Великий Вододільний хребет здіймається на:

- А Заході;
- Б Сході;
- В Півночі;
- Г Півдні.

26. Найбільша за площею в Австралії природна зона:

- А Вічнозелених перемінно-вологих лісів;
- Б Саван і рідколісся;
- В Пустель і напівпустель;
- Г Мішаних лісів.

27. Більшість населення Африки становлять:

- А Австралійці-аборигени;

Б Англо-австралійці;
В Переселенці з Африки, Азії.

28. Провідне місце в тваринництві Австралії посідає:

А Свинарство;
Б Розведення великої рогатої худоби;
В Вівчарство.

2.2.3. Південна Америка

29. Південна Америка наближена до материків:

А Африка;
Б Євразія;
В Північна Америка;
Г Австралія.

30. Південна Америка розташована в півкулях:

А Східній;
Б Західній;
В Південній.

31. Найбільш повноводна річка світу:

А Оріноко;
Б Парана;
В Амазонка;
Г Маракайбо.

32. Найвища вершина Анд:

А Котопахі;
Б Аконкагуа;
В Тітікака;
Г Чімборасо.

33. Вологі екваторіальні ліси — це:

А Сельва;
Б Пампа;
В Гаучо;
Г Панчо.

34. Найбільші колонії в Південній Америці мали такі європейські країни:

А Іспанія;
Б Італія;
В Польща;
Г Португалія.

35. Найбільш розвинутою державою на материк є:

- А Бразилія;
- Б Перу;
- В Колумбія;
- Г Аргентина.

2.2.4. Антарктида

36. Антарктида розташована:

- А За Південним полярним колом;
- Б За Північним полярним колом;
- В У тропічних широтах.

37. Серед материків земної кулі за висотою поверхні Антарктида:

- А Найвища;
- Б Найнижча;
- В Друга після Австралії.

38. Середня потужність льодовикового покриву Антарктиди становить:

- А 200 м;
- Б 2000 м;
- В 20 тис. м.

39. Найсуворіші кліматичні умови спостерігаються:

- А У внутрішніх районах;
- Б На узбережжі.

40. Розпал літа в Антарктиді припадає на:

- А Червень-серпень;
- Б Грудень-лютий.

41. В основі більшої частини Антарктиди лежить:

- А Альпійська складчаста область;
- Б Антарктична платформа.

42. Платформі відповідають такі форми рельєфу:

- А Рівнини;
- Б Гори.

43. Еребус — це:

- А Айсберг;
- Б Шельфовий льодовик;
- В Затока;
- Г Вулкан.

2.2.5. Північна Америка

44. На сході Північної Америки розташований півострів:

- А Флорида;
- Б Каліфорнія.

45. Аппалачі тягнуться вздовж узбережжя материка:

- А Західного;
- Б Східного;
- В Північного.

46. Міссісіпі впадає в:

- А Мексиканську затоку;
- Б Тихий океан;
- В Північний Льодовитий океан.

47. У системі Великих озер найбільшим є озеро:

- А Гурон;
- Б Онтаріо;
- В Ері;
- Г Верхнє;
- Д Мічиган.

48. Прерії в Північній Америці — це:

- А Степи;
- Б Ліси;
- В Пустелі.

50. Корінними жителями Північної Америки є:

- А Англійці;
- Б Ескімоси;
- В Індіанці;
- Г Метиси;
- Д Афроамериканці.

51. Кленовий лист є символом:

- А Мексики;
- Б США;
- В Канади;
- Г Бразилії.

52. Столиця США — це:

- А Нью-Йорк;
- Б Вашингтон;
- В Чикаго.

2.2.6. Євразія

53. Затока, що омиває південні береги Азії, це:

- А Біскайська;
- Б Ботнічна;
- В Бенгальська.

54. Протока, що розділяє Євразію і Північну Америку, носить ім'я:

- А Семена Дежньова;
- Б Вітуса Берінга;
- В Фернана Магеллана.

55. За межами Альпійсько-Гімалайського поясу складчастих гір лежать:

- А Уральські гори;
- Б Карпати;
- В Кавказькі гори;
- Г Піреней.

56. В Євразії більше віддалені на захід рівнини:

- А Західно-Сибірська;
- Б Східно-Європейська.

57. Річка, яка впадає в Жовте море і має таку саму назву:

- А Хуанхе;
- Б Меконг;
- В Ганг;
- Г Янцзи.

58. Улоговина озера Байкал має походження:

- А Льодовикове;
- Б Залишкове;
- В Тектонічне.

59. Клімат зони тайги:

- А Субарктичний;
- Б Субтропічний;
- В Помірний.

60. Високорозвинута країна Азії, де впродовж року буває рекордна кількість землетрусів, це:

- А Китай;
- Б Індія;
- В Японія;
- Г Монголія.

2.3. Загальні завдання до розділу на встановлення відповідності

61. Установіть відповідність між назвами озер і походженням їх улоговин.

1 Танганьїка	А Лиманні
2 Вікторія	Б Загата гірських долин потоками лави
3 Тана	В Залишки давнього моря
4 Чад	Г Розлом земної кори
	Д Прогин давнього фундаменту платформи

62. Установіть відповідність між природними країнами Африки та їх характеристиками.

1 Атлас	А Рівнинна країна, яка становить третину від площі материка
2 Сахара	Б Гірська країна із зоною сучасної сейсмічності, чіткою висотною поясністю
3 Судан	В У рельєфі западини у прогинах платформи чергуються з плато у виступах фундаменту
4 Западаина Конго	Г Країна Великих розломів та Великих озер
	Д Розташована у прогині давньої платформи, має велику кількість озер

63. Установіть відповідність між назвами країн Африки та їх столиць.

1 Єгипет	А Каїр
2 Нігерія	Б Додома
3 Танзанія	В Найробі
4 Алжир	Г Абуджа
	Д Алжир

64. Установіть відповідність між народами Африки та місцями їх проживання.

1 Бушмени, готтентоти	А Північ Африки
2 Тутсі	Б Схід Африки
3 Пігмеї	В Південна частина басейну Нілу
4 Бербери, туареги	Г Вологі екваторіальні ліси материка
	Д О. Мадагаскар

65. Установіть відповідність між назвами материків та ендемічними рослинами, які характерні для них.

1 Африка	А Секвоя
2 Австралія	Б Евкалипт
3 Північна Америка	В Кебрачо
4 Південна Америка	Г Баобаб
	Д Гінкго

66. Установіть відповідність між назвами материків та ендемічними тваринами, які для них характерні.

1 Австралія	А Кінь Пржевальського
2 Євразія	Б Бізон
3 Африка	В Мурахоїд
4 Південна Америка	Г Качкодзьоб
	Д Жирафа

67. Установіть відповідність між формами рельєфу Південної Америки та тектонічними структурами.

1 Амазонська низовина	А Щит докембрійської платформи
2 Бразильське нагір'я	Б Альпійська складчаста споруда
3 Гвіанське плоскогір'я	В Рифтова зона
4 Гори Анди	Г Прогин платформи
	Д Кристалічний фундамент байкальської складчастості

68. Установіть відповідність між природними зонами (підзоном) Південної Америки та їх характеристиками.

1 Сельвас	А Північна рівнинна савана на червоних ґрунтах
2 Льянос	

- 3 Кампос
- 4 Пампа

Б Рівнинні трав'янисті степи на червоних та жовтих ґрунтах
В Південне посушливе рідколісся на червоно-коричневих ґрунтах
Г Високогірні луки в Андах
Д Вологі екваторіальні багатоярусні ліси з багатим рослинним і тваринним світом

69. Установіть відповідність між назвами країн Південної Америки та їх столицями.

- 1 Перу
- 2 Аргентина
- 3 Чилі
- 4 Бразилія

А Буенос-Айрес
Б Каракас
В Сантьяго
Г Бразилія
Д Ліма

70. Установіть відповідність між сторонами світу та морями, що омивають Євразію.

- 1 Північ
- 2 Південь
- 3 Північний захід
- 4 Південний схід

А Південнокитайське море
Б Андаманське море
В Море Лаптевих
Г Північне море
Д Червоне море

71. Установіть відповідність між тектонічними областями Євразії та корисними копалинами, які для них характерні.

- 1 Туранська платформа
- 2 Альпійські крайові прогини Аравійської платформи
- 3 Балтійський щит
- 4 Сибірська платформа

А Залізна й мідна руда
Б Природний газ
В Нафта й природний газ
Г Кам'яне вугілля
Д Алмази

2.4. Загальні завдання до розділу на встановлення правильної послідовності

72. Розташуйте послідовно прізвища мореплавців у хронологічній послідовності їх досліджень Австралії.

- А** Абель Тасман;
- Б** Луї Торрес;

В Джеймс Кук;

Г Метью Фліндерс.

73. Розташуйте послідовно природні країни Північної Америки в напрямку з півдня на північ.

А Лаврентійська височина;

Б Центральні рівнини;

В Примексиканська низовина;

Г Канадський Арктичний архіпелаг.

74. Розташуйте послідовно назви країн Північної Америки у порядку зменшення площі їх території.

А Канада;

Б США;

В Куба;

Г Мексика.

75. Розташуйте послідовно назви країн Африки у порядку збільшення кількості опадів на їх території.

А Конго;

Б Сомалі;

В Чад;

Г Єгипет.

76. Розташуйте послідовно назви природних країн Африки у порядку їх наближення до екватора (починаючи від найближчої).

А Гори Атлас;

Б Пустеля Сахара;

В Западаина Конго;

Г Судан.

77. Розташуйте послідовно назви діючих вулканів світу в порядку їх віддаленості від екватора (починаючи від найвіддаленішого).

А Орісаба;

Б Етна;

В Еребус;

Г Кіліманджаро.

78. Розташуйте послідовно назви представників тваринного світу Африки у порядку їх проживання з півдня на північ.

А Бегемот;

Б Горила;

В Лисиця-фенек;

Г Антилопа гну.

79. Розташуйте послідовно назви озер у порядку збільшення площі їх поверхні (починаючи від найменшого).

А Вікторія;

Б Верхнє;

В Танганьїка;

Г Ладозьке.

80. Розташуйте послідовно назви річок світу у порядку збільшення їх довжини (починаючи від найменшої).

А Амур (з Аргунню);

Б Міссісіпі (з Міссурі);

В Дніпро;

Г Волга.

81. Розташуйте послідовно назви пустель світу в порядку збільшення площі їх території.

А Наміб;

Б Сахара;

В Велика Піщана;

Г Калахарі.

82. Розташуйте послідовно назви материків у порядку збільшення кількості діючих вулканів на їх території.

А Північна Америка;

Б Австралія;

В Південна Америка;

Г Антарктида.

83. Розташуйте послідовно назви найбільших озер світу в порядку збільшення їх максимальної глибини.

А Верхнє;

Б Маракайбо;

В Вікторія;

Г Байкал.

84. Розташуйте послідовно назви найвищих гірських вершин материків у порядку збільшення їх абсолютної висоти.

А Косцюшко;

Б Кіліманджаро;

В Джомолунгма;

Г Аконкагуа.

85. Розташуйте послідовно назви найбільших рівнин світу у порядку зменшення площі їх території.

А Західно-Сибірська рівнина;

Б Плоскогір'я Декан;

В Великі рівнини;

Г Амазонська рівнина.

86. Розташуйте послідовно назви гірських систем світу в порядку зменшення їх протяжності (км).

А Трансантарктичні гори;

Б Кордильєри;

В Гімалаї;

Г Великий Вододільний хребет.

87. Розташуйте послідовно назви островів у хронологічному порядку їх відвідання Х. Колумбом під час його подорожі 1492–1493 рр.

А Багамські;

Б Гаїті;

В Канарські;

Г Куба.

88. Розташуйте послідовно назви країн Євразії в порядку збільшення площі їх території.

А Індія;

Б Китай;

В Казахстан;

Г Росія.

89. Розташуйте ґрунти Африки у порядку їх розташування з півдня до екватора.

А Червоно-бурі саван;

Б Червоно-бурі опустелених саван;

В Коричнево-червоні фералітизовані твердолистих лісів;

Г Червоні фералітні вологих лісів і високотравних саван.

90. Розташуйте назви природних зон Африки уздовж гринвіцького меридіана з півночі на південь.

А Область висотної поясності;

Б Напівпустелі і пустелі;

В Твердолисті вічнозелені ліси та чагарники;

Г Савани й рідколісся.

91. Розташуйте назви представників рослинного й тваринного світу Євразії у порядку їх проживання з півночі на південь.

А Ковила, типчак, ховрах;

Б Ялина, сосна, олень, білка;

В Фікуси, слон;

Г Корковий дуб, лаврове дерево, вівера.

92. Розташуйте назви столиць країн Європи у порядку їх віддаленості на схід від Гринвіцького меридіана (починаючи від найближчого).

А Варшава;

Б Рим;

В Париж;

Г Київ.

93. Укажіть назви географічних об'єктів Євразії у порядку їх наближення до Північного полюса (починаючи від найвіддаленішого).

А Джомолунгма;

Б Монблан;

В Меконг;

Г Мис Дежньова.

94. Укажіть назви географічних об'єктів Південної півкулі у порядку їх наближення до Південного полюса (починаючи від найближчого).

А Мис Горн;

Б Південний магнітний полюс;

В Острів Тасманія;

Г Водоспад Вікторія.

2.5. Запитання для самоконтролю

2.5.1. Океани

- 1.** Назвіть океани Землі у порядку зменшення їхньої площі.
- 2.** Які океани були показані на картах Ератосфена, Птолемея?
- 3.** Як утворились серединно-океанічні хребти? Де знаходиться найдовший з них.
- 4.** Чому клімат Тихого й Атлантичного океанів дуже різноманітний?
- 5.** З яким океаном пов'язана мусонна циркуляція повітряних і водних мас?

6. Чому солоність води у Північному Льодовитому океані найнижча серед інших?
7. На прикладі одного з океанів доведіть, що його природа змінюється залежно як від географічної широти, так і від відстані до материків.
8. Назвіть види природних ресурсів Світового океану. У якому з океанів вони використовуються найінтенсивніше?
9. Наведіть приклади негативного впливу господарської діяльності людини на природу одного з океанів.
10. Порівняйте за типовим планом Атлантичний та Індійський океани. Поясніть причини відмінностей.

2.5.2. Євразія

1. Яким чином великі розміри Євразії впливають на різноманітність її природних умов?
2. Назвіть основні форми рельєфу Євразії та поясніть їхній зв'язок із тектонічною будовою.
3. Які закономірності існують у розміщенні корисних копалин на території Євразії?
4. Які чинники визначають особливості клімату Євразії?
5. Поясніть, чому у помірному поясі Євразії сформувалося багато типів клімату.
6. Чому в Євразії басейн внутрішнього стоку займає перше місце за площею серед інших материків?
7. Назвіть зональні та азональні чинники, які впливають на розташування природних зон у Євразії.
8. Опишіть маршрут на території Євразії, на якому можна перетнути щонайменше сім природних зон, подолавши 10 км.
9. Чому екологічний стан природи в Євразії набагато гірший, ніж в Азії?
10. Які чинники впливають на нерівномірність розміщення населення Євразії?

2.5.3. Північна Америка

1. Поясніть залежність природи материка від особливостей його географічного положення.

2. Охарактеризуйте особливості географічного положення Північної Америки.
3. Охарактеризуйте історію відкриття Північної Америки.
4. Який вплив на рельєф Північної Америки мало давнє зледеніння?
5. Охарактеризуйте основні форми рельєфу материка.
6. Де зараз на материку відбувається утворення магматичних корисних копалин? Чому?
7. Які основні типи повітряних мас переважають над материком?
8. Поясніть, чому води материка розподілені по території нерівномірно.
9. Поясніть походження озерних улоговин материка.
10. Поясніть особливості розміщення природних зон Північної Америки.

2.5.4. Південна Америка

1. Поясніть залежність природних умов материка від особливостей його географічного положення.
2. Охарактеризуйте особливості географічного положення та історію відкриття Південної Америки.
3. Наведіть приклади основних форм рельєфу Південної Америки.
4. Охарактеризуйте причини утворення Анд.
5. Поясніть закономірності розміщення основних форм рельєфу та корисних копалин Південної Америки.
6. Охарактеризуйте закономірності розподілу температури та опадів на материку.
7. Які основні типи повітряних мас переважають над материком? Де вони утворюються?
8. Поясніть, чому води материка розподілені по території нерівномірно.
9. Поясніть особливості розміщення природних зон Південної Америки.
10. Охарактеризуйте особливості заселення Південної Америки, расовий та етнічний склад населення.

2.5.5. Африка

1. Назвіть характерні риси географічного положення Африки.
2. Поясніть залежність природи материка від особливостей його географічного положення.

3. Охарактеризуйте основні форми рельєфу материка.
4. Поясніть закономірності розміщення корисних копалин на материк.
5. У яких кліматичних поясах розташована Африка? Які з них є основні, а які — перехідні?
6. Які типи клімату виділяють у межах тропічного та субтропічного поясів? Охарактеризуйте дані типи кліматів.
7. Які основні типи повітряних мас переважають над материком? Де вони утворюються?
8. Поясніть, чому в Африці переважають зональні природні комплекси.
9. Поясніть, чому води материка розподілені по території нерівномірно?
10. Поясніть походження озерних улоговин материка.
11. Поясніть особливості розміщення природних зон Африки.
12. Охарактеризуйте особливості заселення Африки, расовий та етнічний склад населення.
13. Опишіть особливості ґрунтів, рослинного та тваринного світу гілеї.
14. Чому вологі екваторіальні ліси відсутні на сході Африки?
15. Порівняйте природні зони: савана й рідколісся та пустелі й напівпустелі.
16. Що таке природна країна? Назвіть найбільші природні країни Африки.

2.5.6. Австралія

1. Поясніть, у чому своєрідність географічного положення Австралії.
2. Охарактеризуйте основні етапи дослідження та освоєння Австралії.
3. Хто з відомих європейських мореплавців очолював експедиції, які досягли берегів Австралії?
4. Наведіть приклади основних форм рельєфу.
5. Поясніть закономірності розміщення форм рельєфу та корисних копалин Австралії.
6. Поясніть вплив типів клімату на формування вод суходолу.
7. Які основні типи повітряних мас переважають над материком?
8. Поясніть, чому води материка розподілені по території нерівномірно.
9. Наведіть приклади ґрунтів, рослинного та тваринного світу Австралії.

10. Поясніть особливості розміщення природних зон Австралії.
11. Охарактеризуйте особливості заселення Австралії.

2.5.7. Антарктида

1. Поясніть, у чому полягає особливість географічного положення Антарктиди?
2. Хто і коли відкрив Антарктиду? Хто першим досяг Південного полюса?
3. Які особливості рельєфу Антарктиди?
4. Поясніть причини суцільного льодовикового покриву материка.
5. Поясніть вплив льодовикового покриву на природу материка.
6. Охарактеризуйте особливості атмосферної циркуляції над Антарктидою.
7. Охарактеризуйте рослинний і тваринний світ материка.
8. Охарактеризуйте природні багатства Антарктиди, проблеми їх використання.
9. Оцініть сучасний стан природи та природних багатств материка.

2.6. Пам'ятка до розділу

2.6.1. Океани

Тихий океан — найбільший і найглибший з океанів нашої планети.

Відкриття і дослідження Тихого океану пов'язані з іменами Васко де Бальбоа, Фернана Магеллана, Івана Крузенштерна, Юрія Лисянського.

Тихоокеанська літосферна плита та її рухи спричиняють підвищену сейсмічну активність океану. На океанічному дні розрізняють підводну окраїну материків, перехідну зону, ложе океану, серединно-океанічні хребти.

Тихий океан розташований в усіх кліматичних поясах, окрім арктичного.

Водні маси мають високу середньорічну температуру і середню для Світового океану солоність, які зменшуються у напрямку полюсів.

Течії у Тихому океані утворюють два замкнутих кругообіги води.

Океанія — це сукупність островів різного походження, розташованих у центральній і південно-західній частинах Тихого океану.

Особливістю природи Океанії є переважання островів вулканічного і коралового походження, теплий вологий клімат, вінозелені вологі ліси та савани з різноманітною рослинністю і порівняно бідним тваринним світом.

Ендеміки — це види рослин або тварин, які ніде більше не трапляються.

Населення Океанії належить до австралоїдної раси та особливої полінезійської групи.

Острови Океанії тривалий час були колоніями. Нині там утворилися невеликі незалежні країни.

Атлантичний океан, як і Тихий, простягається від субарктичних широт до Антарктиди і має витягнуту форму.

З півночі на південь Атлантичний океан перетинають серединно-океанічні хребти.

Атлантичний океан простягається в усіх кліматичних поясах, тому сформувалися різні типи клімату і водних мас.

Індійський океан — третій за розмірами океан Землі, більша частина якого лежить у Південній півкулі.

Серединно-океанічні хребти з рифтовими долинами поділяють океанічне ложе на улоговини.

Індійський океан більшою частиною лежить у межах екваторіального і тропічних кліматичних поясів.

Північний Льодовитий океан — найменший океан Землі, розташований в арктичних широтах.

У різний час океан досліджували Віллем Баренц, Нільс Норденшельд, Фритьоф Нансен, Рауль Амундсен, Отто Шмідт, Іван Папанін.

Північний Льодовитий океан має найбільший з усіх океанів шельф. Підводні гірські хребти поділяють ложе океану на окремі улоговини.

2.6.2. Африка

Географічне положення материка — це особливості його розміщення в просторі відносно екватора, нульового меридіана, інших материків, океанів і морів із зазначенням його крайніх точок і розмірів.

Африка майже посередині перетинається екватором і лежить між тропіками, тому є найспекотнішим материком на Землі.

Геологічна будова материка і його рельєф тісно взаємопов'язані: давній Африкано-Аравійській платформі в рельєфі відповідають підвищені рівнини-височини, плато, плоскогір'я областям складчастості — гори.

В Африці утворилася найбільша на суходолі система Східноафриканських розломів (шрифтів, до якої приурочені численні гори-вулкани.

Розміщення корисних копалин пов'язане з геологічною будовою материка: до магматичних та метаморфічних порід фундаменту платформи приурочені рудні корисні копалини, до чохла з осадових порід — нерудні або рудні осадового походження.

Африка є найспекотнішим материком земної кулі, що спричиняється розташуванням її більшої частини обабіч екватора між тропіками.

В Африці сформувалися різні типи клімату: екваторіальний постійно спекотний і постійно вологий; субекваторіальний постійно спекотний і перемінно вологий; тропічний пустельний і тропічний вологий; субтропічний із сухим спекотним літом і вологою м'якою зимою.

Найбільші річки Африки — Ніл, Кого (Заїр), Нігер, Замбезі — широкі й повноводні, з порогами й водоспадами.

Ваді — сухі русла річок осушливих районів, що губляться в пісках.

Вузькі й дуже глибокі озера Танганьїка і Ньяса лежать у зоні Східноафриканських розломів; найбільші за площею озера Африки Вікторія і Чад.

Сахара та Судан багаті на підземні води.

В Африці яскраво виявляється закон географічної зональності: вологі екваторіальні ліси на північ і південь змінюються саванами, які переходять у тропічні напівпустелі й пустелі, а на крайніх околицях — у субтропічні твердолисті ліси і чагарники.

В умовах спекотного й вологого екваторіального клімату на червоно-жовтих фералітних ґрунтах утворилися багатоярусні екваторіальні ліси з надзвичайно багатою рослинністю і своєрідним тваринним світом.

Савани Африки сформувалися в умовах субекваторіального клімату.

Найбільш поширені в саванах червоно-бурі ґрунти.

За кількістю видів рослин і тварин (серед яких багато ендеміків), що припадають на одиницю площі, савани Африки не мають рівних собі серед природних зон.

Пустелі та напівпустелі Африки сформувалися в умовах тропічного і субтропічного сухого клімату; ґрунтів там майже немає; рослинність розріджена, не утворює суцільного покриву; тваринний світ бідний.

Вічнозелені твердолисті ліси і чагарники сформувалися в умовах субтропічного клімату з прохолодною й вологою зимою та спекотним сухим літом; там утворились коричневі ґрунти; природна рослинність змінена на культурну.

Африка — один з найбільш населених материків: кількість населення становить понад 800 млн осіб.

Населення Африки розміщене нерівномірно.

Сучасна політична карта Африки сформувалася в другій половині ХХ ст., після розпаду колоніальної системи.

За рівнем розвитку господарства країни Африки належать до слаборозвинутих, високорозвинутою є тільки Південна Африка.

2.6.3. Австралія

Австралія віддалена від інших населених материків; Південний тропік перетинає її майже посередині.

Віллем Янзон здійснив першу документально підтвержену висадку на узбережжя Австралії, Абел Тасман довів, що Австралія материк, Джеймс Кук оголосив її володіннями Англії.

Основні особливості рельєфу: переважають рівнини, єдина гірська система здіймається на сході материка.

Австралія багата на корисні копалини.

Більша частина Австралії знаходиться в тропічному кліматичному поясі, де панують континентальні тропічні повітряні маси і високий атмосферний тиск, де опадів випадає дуже мало, тому вона є найсухішим материком.

Австралія надзвичайно бідна на поверхневі води: річки маловодні і пересихають, озера безстічні та засолені. Натомість є великі запаси підземних вод.

Рослини і тварини Австралії — унікальні, серед них багато ендеміків і реліктів.

В Австралії сформувалися природні зони вологих і перемінно-вологих лісів, рідколісся і саван, пустель і напівпустель, вічнозелених твердолистих лісів і чагарників та мішаних лісів.

Населення Австралії складається з двох основних груп: корінного і прийшлого.

Австралійський Союз — єдина країна в світі, яка займає весь материк.

Австралійський Союз — високорозвинута країна світу, у господарстві якої головну роль відіграє промисловість, а в сільському господарстві — вівчарство.

2.6.4. Південна Америка

Південна Америка розташована в Західній півкулі, екватор перетинає її в північній частині; перешийком з'єднується з Північною Америкою, від решти материків віддалена просторами Атлантичного і Тихого океанів.

Христофор Колумб у 1492 р. відкрив Америку, здійснив загалом чотири плавання до її берегів.

Природу і населення Південної Америки в різний час досліджували Америго Веспуччі, Александр Гумбольдт, Микола Вавилов та ін.

Рівнини, що простяглися на сході Південної Америки, лежать на давній докембрійській платформі; плоскогір'я приурочені до щитів, а низовини — до прогинів платформи.

Складчастому поясу в рельєфі відповідають Анди — молоді високі гори, які є активною сейсмічною зоною земної кори.

Внаслідок сукупної дії кліматотвірних чинників Південна Америка має теплий і найвологіший клімат.

У Південній Америці виділяють такі типи клімату: екваторіальний; субекваторіальний; тропічний вологий і тропічний пустельний; субтропічний континентальний (сухий) і субтропічний середземноморського типу; помірно континентальний і помірний морський.

В Андах формується високогірний клімат, якому властива зміна основних кліматичних показників з висотою та з півночі на південь.

Головним кліматорозділом Південної Америки, тобто межею між кліматичними областями, є Анди. Тому Материк ізольований від впливу повітряних мас з Тихого океану і відкритий для надходження їх з Атлантичного океану.

Вологий клімат Південної Америки сприяє формуванню густої мережі повноводних річок.

Анди слугують не тільки гігантським кліматорозділом, а й вододілом Південної Америки.

У Південній Америці добре виражена не тільки широтна зональність, а й висотна поясність.

Вологі екваторіальні ліси Південної Америки не мають собі рівних на Землі ні за площею, ні за різноманітністю видів рослин і тварин.

Сучасне населення сформувалося в результаті змішаних шлюбів корінних жителів (індіанців) з переселенцями (європейцями та африканцями).

На території материка населення розміщується нерівномірно: узбережжя і західні райони Анд густозаселені, а внутрішні — майже безлюдні.

Більшість населення Перу зайнята в сільському господарстві, на світовий ринок ця країна поставляє кольорові метали, рибу, каву, вовну, бавовну, цукор.

Бразилія, Аргентина і Перу — найбільші за площею та кількістю населення країни Південної Америки.

Бразилія має розвинуту промисловість; вона є одним із світових лідерів з виробництва кави, какао, бананів, цукру, бавовнику і сизало.

Аргентина належить до найбільших світових виробників вовни, м'яса, шкіри, зерна.

2.6.5. Антарктида

Унікальність і своєрідність Антарктиди полягає в її віддаленості від центрів цивілізації, розташуванні за Південним полярним колом, у винятково суворих природних умовах, у відсутності постійного населення.

Антарктика — південна полярна область Землі, що охоплює Антарктиду і прилеглі до неї води Тихого, Атлантичного та Індійського океанів разом з їх островами.

Антарктиду було відкрито останньою серед материків російською експедицією Ф. Беллінсгаузена і М. Лазарева (1820)

Антарктида — материк міжнародного співробітництва, де проводять дослідження науковці різних країн світу.

У будові земної кори Антарктиди розрізняють Антарктичну платформу і складчасту область.

Антарктида має «двоповерхову» поверхню: зверху — льодовиковий покрив, знизу — підлідний рельєф.

В Антарктиді найхолодніший на Землі клімат. Це зумовлено розташуванням материка за Південним полярним колом, охолоджуючою дією підстильної поверхні — гігантського льодовикового покриву — та відсутністю хмарності, що також спричиняє вихолодження поверхні.

В Антарктиді сформувалася зона льодової пустелі. Там панують льодовики, майже немає ґрунтів, рослинність на вільних від криги ділянках надзвичайно бідна. Тваринний світ зосереджений на узбережжі.

2.6.6. Північна Америка

Північна Америка розташована в Північній і Західній півкулях; значна протяжність материка з півночі на південь зумовлює велике різноманіття природи.

Першими берегів Північної Америки досягли в X ст. вікінги. Після відкриття Америки в 1492 р. Х. Колумбом почалося освоєння материка європейцями.

В основі материка лежить давня докембрійська платформа, якій у рельєфі відповідають рівнини.

Складчастим областям на заході материка відповідають гори Кордильєри, на сході — Аппалачі.

Найбільшу кількість сонячної енергії одержують південні райони Північної Америки, тому там тепло влітку, і взимку, найменшу — північні, тому температури повітря там упродовж року переважно від'ємні.

У переміщенні повітряних мас головну роль відіграють північно-східні полярні вітри, західні вітри помірних широт та північно-східні пасати.

Північна Америка лежить у шести кліматичних поясах Північної півкулі.

У Північній Америці багато великих озер і повноводних річок, які нерівномірно розподілились по території.

Більшість великих річок належать до басейну Атлантичного океану.

Озера мають різні за походженням озерні улоговини, зосереджені переважно на півночі материка.

На розміщення природних зон Північної Америки істотно впливає рельєф.

Найбільш поширеними на материк є природні зони помірного поясу — тайги, мішаних і широколистих лісів і степів.

Корінними жителями материка є індіанці та ескімоси, які належать до монголоїдної раси.

У Північній Америці розташовані США — одна з найбільших високорозвинутих країн світу, Канада, Мексика та інші країни.

2.6.7. Євразія

Євразія — найбільший материк Землі, який омивається усіма чотирма океанами ношої планети.

Значна протяжність Євразії з півночі на південь та із заходу на схід зумовлює надзвичайну різноманітність природних умов.

Берегова лінія Євразії сильно розчленована.

Географічні відомості про Європу узагальнили ще стародавні греки.

З XVI ст. північні та східні райони Азії досліджувались росіянами — землепрохідцями та мореплавцями.

Важкодоступні райони Центральної Азії почали вивчатись лише в XIX ст.

В основі Євразії лежить не одна, а кілька давніх і молодих платформ, що з'єднані різними за геологічним віком складчастими областями.

Територія Євразії в минулому зазнала зледеніння.

Рельєф Євразії характеризується різноманітністю і різкими контрастами. На величезній території Євразії є всі види корисних копалин.

Євразія лежить в усіх кліматичних поясах Північної півкулі, у межах яких сформувалися різні типи клімату.

В Євразії багато великих, повноводних річок, які несуть свої води в усі океани планети.

В Євразії розташовані найбільші за площею, найглибші та найсолоніші озера світу, що мають різні за походженням озерні улоговини.

На материку поширені гірські льодовики та багаторічна мерзлота.

На величезній території Євразії є всі природні зони Північної півкулі, які мають добре виражене широтне простягання: в арктичному поясі — арктичних пустель, у субарктичному — тундри і лісотундри, в помірному — тайги, мішаних і широколистих лісів, лісо степів і степів, напівпустель і пустель.

У субтропічному географічному поясі Євразії поширені зони вічнозелених твердолистих лісів і чагарників та перемінно-вологіх (мусонних) лісів.

У тропічному поясі Євразії лежать напівпустелі й пустелі, подібні до африканських.

У Субекваторіальному поясі Євразії поширені савани і рідколісся, а в екваторіальному — вологі екваторіальні ліси.

У Гімалаях спостерігається планетарний максимум висотної поясності: від субекваторіальних вологих лісів до вічних снігів і льодовиків.

Населення Євразії належить до трьох основних рас людства — європеоїдної, монголоїдної, негроїдної.

Населення на материку розміщене дуже нерівномірно.

Країни Центральної та Східної Європи — Білорусь, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова — є сусідами України.

Росія — найбільша за площею держава світу.

Росія з багатогалузевими промисловістю, сільським господарством і транспортом входить в десятку найбільш розвинутих країн світу.

Китай — найбільша за населенням держав світу. Країна має величезні запаси природних ресурсів. Нині економіка її стрімко розвивається.

Японія — острівна країна. Попри нестачу власних природних ресурсів, вона належить до економічних лідерів світу.

3. ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

3.1. Запитання для самоконтролю

1. Чому на сьогодні традиції українського народу в різних частинах держави досить різноманітні?
2. Коли, на вашу думку, вперше утвердилася державність України?
3. Чому історія формування української території є такою складною і драматичною?
4. Прослідкуйте історію формування території України. Які з тенденцій — розширення чи зменшення території — у ній переважали?
5. Визначте, території яких адміністративних областей сьогодні належать до декількох історичних земель.
6. Поміркуйте, яка з країн Європи має подібне з Україною географічне положення.
7. Проаналізуйте позитивні та негативні (якщо такі є) сторони суміжного розташування України з європейськими та азіатськими країнами.
8. Що позитивного та негативного отримали б обидві сторони, якби Україна вступила до ЄС та до НАТО?
9. Які проблеми, на вашу думку, заважають Україні повною мірою використати своє унікальне географічне положення?
10. Проаналізуйте, як рельєф пов'язаний із тектонічними структурами.
11. Чому вершини Українських Карпат конусоподібні, тоді як вершини Кримських гір асиметричні?
12. Чому в Україні переважає рівнинний рельєф?
13. Як рельєф впливає на господарську діяльність людини?
14. Як тектонічна будова впливає на утворення корисних копалин?
15. Чому Азовське море має незначну глибину (максимальна глибина 15 метрів).
16. Про що свідчить наявність у гірському Криму порід осадового та вулканічного походження?
17. Поміркуйте, який напрям вертикальних рухів переважав на території України?

18. Де на території України четвертинні відклади найпотужніші й чому?
19. Як і коли у районі Донбасу утворилися потужні поклади кам'яного вугілля?
20. Чому Дніпровське зледеніння, досягши сучасного м. Дніпро-дзержинська, обминуло більш північні сусідні райони?
21. Чому карстові процеси найбільш розповсюджені в Криму та на Поділлі?
22. Чому еоловий рельєф характерний для півдня України та долини Дніпра?
23. Чи підлягала територія Українських Карпат зледеніння? Якщо так, то чим це можна підтвердити, якщо ні — то чому?
24. Яке походження мають негативні геологічні та геоморфологічні процеси, що проявляються на території України сьогодні.
25. Які геоморфологічні процеси переважають на території України — денудація чи акумуляція?
26. Чим можна пояснити різноманітність мінерально-сировинних ресурсів України?
27. Як утворилися запаси кам'яної солі в Дніпровсько-Донецькій западині?
28. Які тектонічні структури сприяли утворенню рудних, нерудних та паливних мінерально-сировинних ресурсів на території України.
29. Чому, незважаючи на досить значне поширення горючих сланців, вони в Україні не використовуються?
30. Чим клімат відрізняється від погоди?
31. Чому на клімат України великий вплив чинять повітряні маси з заходу та півночі?
32. Як змінився би клімат України, якби вона розташовувалася у тих самих широтах південної півкулі?
33. Чи впливає на клімат України найпотужніша тепла течія — Гольфстрім?
34. Чому в Україні максимальна температура повітря спостерігається в липні?
35. Чому кількість опадів у березні мало відрізняється від зимової?
36. Чому в гірських районах тривалість залягання снігового покриву різко збільшується?

37. Чому кількість днів із високою температурою збільшується не в напрямку з півночі на південь, а в напрямку з північного заходу на південний схід?
38. Чому на порівняно невеликій території, якою є Україна, поширені одночасно як зливи, так і посухи?
39. У чому полягає основна небезпека пилових бур?
40. Перелічіть регіони України, де доцільно розвивати оздоровлення населення саме завдяки наявності кліматичних ресурсів.
41. Визначте падіння річки Дніпро, якщо відомо, що її витік розташований на висоті 225 м.
42. Чому водоносність річок зменшується з північного заходу на південний схід?
43. Чому більша частина річок України рівнинні й мають майже меридіональний напрямок течії?
44. Який тип живлення переважає на річках України?
45. Проаналізуйте відмінності режиму карпатських та кримських річок. Якими причинами вони зумовлені?
46. Чи відрізнявся б хімічний склад поверхневих вод країни в різних її регіонах, якби вони не зазнавали антропогенного впливу?
47. Чому в Поліссі знаходяться найглибші озера в Україні?
48. Чому одні озера в Україні прісні, а інші — солоні?
49. Які мінеральні води в Україні вам відомі? У межах яких підземних басейнів вони розташовані?
50. Чому болота в Україні зосереджені в основному на Поліссі?
51. Як впливає на навколишнє середовище будівництво зрошувальних каналів?
52. Чому чорноземи є найродючішими ґрунтами в Україні? Як вони утворилися?
53. Що впливає на родючість ґрунтів?
54. Чи вплинуло материкове зледеніння на формування ґрунтів України? Якщо так, то як саме?
55. Чому поширення ґрунтів підпорядковане широтній зональності?
56. Чи однакова структура земельних ресурсів у всіх регіонах? Якщо ні, то чим вона відрізняється? Якщо так, чим це можна пояснити?
57. Виділіть позитивні та негативні сторони здійснення меліорації?
58. Чому рослинність Криму є найбагатшою за видовим складом в Україні?

59. Чому степи України в різних частинах представлені різними рослинами? Якими саме?
60. Що стало головною причиною збіднення видового складу тварин в Україні?
61. Чому тваринний світ Чорного та Азовського морів значною мірою відрізняється від Середземноморського, незважаючи на те, що усі ці моря з'єднані між собою протоками?
62. Чому в степовій зоні України спостерігається найвища розораність ґрунтів?
63. Наведіть приклади широтної географічної зональності на території України?
64. Чому лісостепова зона, яка простягається в межах України із заходу на схід, у західній частині ширша?
65. Які чинники дозволяють виділяти в межах Полісся п'ять фізико-географічних зон?
66. Чому в лісостеповій зоні України бук утворює великі масиви на крайньому заході, а граб характерний для лісів Придніпровської височини?
67. Чому на Південному березі Криму клімат має риси середземноморського?
68. У чому подібність та відмінність гірських ландшафтів Українських Карпат та Кримських гір?
69. Чому в Українських Карпатах найбільша в Україні кількість опадів?
70. Чому в Нікітському ботанічному саду добре пристосувалися середземноморські, американські та східноазіатські представники рослинного світу?
71. Де в Україні трапляються вулканічні форми рельєфу? Наведіть приклади.
72. Чому в Азовському морі зосереджені коси, а в Чорному їх практично немає?
73. Чому, незважаючи на те, що Чорне та Азовське море з'єднані Керчинською протокою, їхня солоність суттєво відрізняється?
74. Як змінився би видовий склад рослинного і тваринного світу Чорного моря, якби в ньому не було сірководню?
75. Як змінилася природа Чорного та Азовського морів, якби не існувало Перекопського перешийка?

3.2. Тестові завдання для самоконтролю

1. Друга за площею європейська держава після України.

- А Велика Британія;
- Б Польща;
- В Іспанія;
- Г Фрнція.

2. Крайня північна точка України.

- А м. Сарич;
- Б с. Грем'яч;
- В с. Соломонове;
- Г м. Добровеличківка.

3. Приєднання Лівобережної України до Російської імперії відбулося в:

- А 1564 р.;
- Б 1654 р.;
- В 1764 р.;
- Г 1854 р.

4. До складу Галичини входила сучасна область.

- А Луганська;
- Б Харківська;
- В Вінницька;
- Г Львівська

5. Установіть послідовність розташування сучасних областей України з півдня на північ.

- А Кіровоградська;
- Б Чернігівська;
- В Миколаївська;
- Г Черкаська.

6. Нова доба у Києві розпочинається раніше, ніж у Лондоні на:

- А 1 годину;
- Б 2 години;
- В 3 години;
- Г 4 години.

7. Яким буде місцевий час на нульовому меридіані, якщо у Києві 23 год 16 хв?

- А 22 год 16 хв;
- Б 21 год 16 хв;
- В 20 год 16 хв;
- Г 19 год 16 хв.

8. Установіть відповідність між етапами вивчення території України та персоналіями.

1 Стародавній	А В. Докучаєв
2 Середньовічний	Б П. Шищенко
3 Новий	В В. Вернадський
4 Сучасний	Г Г. Геродот
	Д Г. Л. де Боплан

9. Засновник української національної географії.

- А В. Вернадський;
- Б П. Тутковський;
- В С. Рудницький;
- Г В. Кубійович

10. Вихід фундаменту платформи на земну поверхню називається:

- А Плита;
- Б Щит;
- В Антикліналь;
- Г Область складчастості.

11. Установіть відповідність між тектонічними структурами та формами рельєфу.

1 Український щит	А Українські Карпати
2 Дніпровсько-Донецька западина	Б Розточчя
3 Західноєвропейська платформа	В Приазовська височина
4 Середземноморський геосинклінальний пояс	Г Донецький кряж
	Д Придніпровська

12. Установіть послідовність розташування тектонічних структур зі сходу на захід.

- А Дніпровсько-Донецька западина;
- Б Волино-Подільська плита;
- В Закарпатська западина;
- Г Воронезький масив.

13. Установіть послідовність геологічних періодів, починаючи з найдавнішого.

- А Кам'яновугільний;
- Б Антропогенний;

В Кембрійський;

Г Крейдяний.

14. Укажіть, який чинник має найсуттєвіший вплив на формування верхнього шару гірських порід.

А Трансгресія морів;

Б Землетруси;

В Виверження вулканів;

Г Дніпровське зледеніння.

15. Установіть відповідність між типом та формою рельєфу.

1 Ерозійно-акумулятивний

А Кучугури

2 Водно-льодовиковий

Б Пляжі

3 Гравітаційний

В Річкові долини

4 Еоловий

Г Морени

Д Зандрові рівнини

16. Поклади паливних корисних копалин тяжіють до:

А Фундаменту давніх платформ;

Б Рухомих ділянок земної кори;

В Осадового шару гірських порід;

Г Піднять на плитах.

17. Установіть відповідність між корисними копалинами та назвами родовищ

1 Природний газ

А Нікопольське

2 Залізна руда

Б Завалівське

3 Марганцева руда

В Лесяківське

4 Графіт

Г Артемівське

Д Маріупольське

18. Справжнім мінералогічним музеєм під відкритим небом називають:

А Донецький кряж;

Б Розточчя;

В Карадаг;

Г Говерла.

19. Укажіть кількість підтипів повітряних мас, які поширюються Україною.

А 6;

Б 5;

В 4;

Г 3.

20. Погоду західної частини України влітку визначає:

- А Сибірський максимум;
- Б Ісландський мінімум;
- В Арктичний максимум;
- Г Азорський максимум.

21. Укажіть тип клімату рівнинної частини України.

- А Помірно морський;
- Б Помірно континентальний;
- В Різкоконтинентальний;
- Г Мусонний.

22. Гребень високого тиску, що простягнувся приблизно у напрямку Харків–Дніпропетровськ–Кишинів, називають віссю:

- А Докучаєва;
- Б Вернадського;
- В Воейкова;
- Г Тутковського.

23. Густина річкової мережі залежить від:

- А Нахилу поверхні;
- Б Водного стоку;
- В Режиму зволоження;
- Г Інтенсивності випаровування.

24. Друга за довжиною в межах держави річка України:

- А Дніпро;
- Б Прип'ять;
- В Південний Буг;
- Г Дністер.

25. Установіть відповідність між типами озерних улоговин та наведеними прикладами озер.

1 Карстові	А Синевір
2 Загатні	Б Донузлав
3 Лиманні	В Караголь
4 Залишкові	Г Кагул
	Д Бребенескул

26. Установіть послідовність розташування типів ґрунтів в Україні з південного сходу на північний захід.

- А Чорноземи звичайні;
- Б Чорноземи південні;
- В Каштанові;
- Г Чорноземи опідзолені.

27. Установіть відповідність між природними біотопами та тваринами.

1 Мішані ліси	А Дрохва
2 Болота	Б Ондатра
3 Степи	В Плухар
4 Плавні	Г Козуля європейська
	Д Ропуха очеретяна

28. Укажіть азонльний чинник ландшафтоутворення.

- А Радіаційний;
- Б Циркуляційний;
- В Тектонічний;
- Г Антропогенний.

29. Укажіть до якого типу ландшафтів належить Полісся.

- А Широколистяні ліси;
- Б Степові;
- В Мішано-лісові;
- Г Лісостепові.

30. Установіть послідовність одиниць фізико-географічного районування, починаючи з найбільшої.

- А Провінція;
- Б Район;
- В Країна;
- Г Зона.

31. Укажіть природно-територіальний комплекс за такими характеристиками: південь України, кількість опадів за рік 350–300 мм, водна і вітрова ерозія.

- А Українські Карпати;
- Б Лісостеп;
- В Кримські гори;
- Г Степ.

32. Установіть відповідність між природно-територіальними комплексами та природоохоронними об'єктами.

1 Мішані ліси	А Медобори
2 Степ	Б Національний парк «Синевір»
3 Українські Карпати	В Асканія–Нова
4 Кримські гори	Г Шацький національний парк
	Д Карадазький національний парк

33. Багатство якого природно-територіального комплексу становлять лісові і водні ресурси, торф, природний газ, декоративно-виробниче каміння, титаново-цирконієві руди тощо?

А Південний берег Криму;

Б Степова зона;

В Лісостепова зона;

Г Зона мішаних лісів.

34. Найбільш змінені людиною ландшафти відрізняють зону:

А Мішаних лісів;

Б Азовського моря;

В Степу;

Г Південного берегу Криму.

35. Установіть послідовність зміни висотних поясів Українських Карпат від підніжжя до вершин.

А Субальпійські й альпійські луки;

Б Середньогірні ялинкові ліси;

В Передгірні дубові ліси;

Г Низькогірні букові ліси.

36. Укажіть неправильне твердження щодо Чорного моря:

А Внутрішнє море Атлантичного океану;

Б Одне з найменших морів планети;

В Середня солоність 17–18 пр.;

Г Налічується близько 2000 тварин.

4. ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

4.1. Запитання для самоконтролю

1. Що вивчає соціальна та економічна географія України?
2. Дайте визначення понять «економіко-географічне» і «політико-географічне положення». У чому полягає їхня суттєва відмінність?
3. Охарактеризуйте позитивні й негативні риси економіко-географічного положення України.
4. Охарактеризуйте систему адміністративно-територіального поділу України.
5. Проаналізуйте формування державної території України протягом ХХ ст. Як цей процес відобразився в адміністративно-територіальному поділі?
6. Яке ви запропонували б удосконалення адміністративно-територіального устрою України? Відповідь обґрунтуйте із географічних позицій.
7. Яким чином змінювалась численність населення України протягом ХХ ст. і на початку ХХІ ст.?
8. Як розподілено населення України на території України за кількістю і густотою?
9. Дайте визначення основним показникам, що визначають демографічну ситуацію в Україні.
10. Які демографічні тенденції спостерігались в Україні ще за часів СРСР і продовжились у період незалежності.
11. Якими чинниками зумовлена нерівномірність розміщення населення в нашій країні?
12. Які області України найбільше населені?
13. Чому українці змушені були залишати свою землю? У складі яких держав перебували раніше різні території сучасної України?
14. Що таке природний приріст населення?
15. Що означає термін «депопуляція»? Назвіть області країни, в яких процес депопуляції відбувається особливо інтенсивно.
16. Які причини, на вашу думку, зумовлюють перевищення в Україні рівня смертності над рівнем народжуваності?

17. Чому тривалість життя жінок у нашій країні значно вища, ніж чоловіків?
18. Що таке міграція населення? Назвіть види міграції.
19. Які причини зумовлюють зовнішню міграцію населення?
20. Що таке маятникова міграція?
21. Охарактеризуйте сучасний національний і мовний склад населення України.
22. Назвіть райони переважного проживання в Україні білорусів, поляків, євреїв, болгар, угорців, кримських татар.
23. Що таке урбанізація? Визначте найбільш і найменш урбанізовані регіони України.
24. Дайте визначення поняття «діаспора». Проаналізуйте географію української діаспори та причини її виникнення.
25. Які населені пункти належать в Україні до міст?
26. Що таке урбанізація і субурбанізація?
27. Наведіть приклади моно- і поліцентричних агломерацій.
28. Які основні чинники впливали на особливості сільського розселення в Україні?
29. Які села характерні для Полісся?
30. Які причини зменшення густоти сільського населення в напрямку від Карпат на схід?
31. Дайте визначення понять «економічно активне населення», «трудові ресурси».
32. Охарактеризуйте загальний рівень розвитку господарства України на сучасному етапі.
33. Визначте основні структурні елементи сучасної господарської системи України.
34. Назвіть приклади міжгалузевих функціональних комплексів у господарській системі України.
35. Визначте основні чинники формування і специфічні риси національного господарства України.
36. За якими показниками визначається загальний економічний рівень розвитку України? Дайте визначення поняття ВВП і ВНП.
37. Дайте оцінку досконалості структури промислового виробництва України, відповідності світовим тенденціям.
38. Накресліть схему взаємодії окремих галузей економіки України.
39. У чому полягає основна відмінність між виробничою і невиробничою сферами господарства.

40. Що є основою формування міжгалузевих комплексів?
41. Що таке інфраструктура?
42. Що називають територіальною структурою господарства?
43. Що називають територіально-виробничим комплексом?
44. Дайте визначення промислового центру.
45. Що називають промисловим вузлом?
46. Наведіть приклади промислових районів.
47. В яких формах існує нині власність на території України?
48. Які галузі промисловості є найбільш розвинутими в Україні?
49. Що таке міжгалузевий промисловий комплекс? Які галузі їх формують?
50. Що називають спеціалізацією і кооперуванням? Чи є між ними зв'язок?
51. Як пов'язані між собою собівартість та ефективність виробництва?
52. Чому більшість країн світу ніколи не віддають контрольний пакет акцій іноземним компаніям, а зберігають його в себе?
53. Охарактеризуйте територіальні особливості розвитку вугільної і коксохімічної промисловості України.
54. Охарактеризуйте проблеми і перспективи розвитку нафтової і газової промисловості України.
55. Які типи електростанцій функціонують в Україні? Охарактеризуйте закономірності їх територіального розміщення в Україні.
56. Які джерела нетрадиційної електроенергетики ви знаєте? Які з них можна промислово освоїти в Україні?
57. Охарактеризуйте фактори розвитку кольорової металургії України.
58. Охарактеризуйте фактори розвитку чорної металургії України.
59. Назвіть райони, вузли і центри чорної металургії України. Визначте їхню спеціалізацію.
60. Охарактеризуйте кольорову металургію України. Визначте перспективи її розвитку.
61. Охарактеризуйте сировинну базу хімічної промисловості України. Яким чином вона впливає на формування галузевотериторіальної структури хімічної промисловості України.
62. Охарактеризуйте виробництво мінеральних добрив і сірчаної кислоти в Україні. Назвіть фактори їх розміщення.
63. Дайте розгорнуту характеристику галузевої структури українського машинобудування.

64. Охарактеризуйте спеціалізацію 10 найбільших машинобудівних вузлів і центрів України. Порівняйте Дніпропетровський і Львівський вузли.
65. Проаналізуйте галузево-територіальну структуру лісопромислового комплексу України.
66. Охарактеризуйте принципи розміщення підприємств різних галузей промисловості будівельних матеріалів України.
67. Охарактеризуйте галузеву структуру легкої промисловості України і визначте тенденції розвитку в минулому і можливі перспективи розвитку на майбутнє.
68. Побудуйте загальну схему міжгалузевих зв'язків в українській промисловості.
69. Дайте визначення понять агропромислової інтеграції та агропромислового комплексу.
70. Охарактеризуйте елементи територіальної структури АПК України.
71. Охарактеризуйте детально склад галузей рослинництва України.
72. Охарактеризуйте детально склад галузей харчової промисловості України. Визначте центри її найбільшого розвитку.
73. Визначте природні передумови розвитку сільського господарства України.
74. Охарактеризуйте соціально-економічні чинники розвитку АПК України.
75. Охарактеризуйте міжгалузеві зв'язки сільського господарства України.
76. Проаналізуйте сільськогосподарську спеціалізацію зональних АПК України.
77. Що таке соціальна інфраструктура? Які сфери вона охоплює?
78. Чому, незважаючи на профілактику захворювань, в Україні періодично виникають вогнища інфекційних хвороб? Яких?
79. Які основні природні умови і ресурси України є сприятливими для розвитку рекреаційно-туристичного господарства?
80. Чому багато українців віддають перевагу відпочинку за кордоном?
81. Чому транспорт є важливим чинником формування територіальної структури господарства?
82. Дайте визначення поняття вантажообігу.
83. Чому транспорт України має міжнародне значення?
84. Які регіони нашої держави найкраще забезпечені транспортною мережею?

- 85.** Які райони України мають найгустішу мережу залізничних магістралей?
- 86.** Які вантажі перевозяться в основному залізничним транспортом?
- 87.** Для яких перевезень здебільшого використовується автомобільний транспорт?
- 88.** Які регіони України мають найгустішу мережу автошляхів?
- 89.** Які вантажі перевозять річковим транспортом?
- 90.** Наведіть докази, які свідчать про участь України у формуванні світового господарства з найдавніших часів.
- 91.** Що означає поняття «міжнародний географічний поділ праці»?
- 92.** Чого не вистачає Україні для завоювання міцних позицій на світовому ринку?
- 93.** На чому ґрунтується виникнення торговельного обміну між країнами?
- 94.** Що таке експорт та імпорт? Назвіть основні країни — імпортери.
- 95.** Які товари становлять основну частину експорту України?
- 96.** Які тенденції в розвитку зовнішніх економічних відносин України є невідгіднішими?
- 97.** Назвіть основні зовнішньоторговельні країни-партнери України.
- 98.** Опишіть основні риси руху прямих іноземних інвестицій в Україну і з України.
- 99.** Охарактеризуйте товарну й галузеву спеціалізацію зовнішньої торгівлі товарами України.
- 100.** Назвіть форми зовнішньоекономічної діяльності, у яких бере активну участь Україна.
- 101.** Розкрийте сутність обґрунтування економічного районування України.
- 102.** Що таке економічний район? Як межі економічних районів співставляються в Україні з межами адміністративно-територіальних одиниць.
- 103.** Охарактеризуйте районоутворювальні чинники при визначенні структури й меж економічних районів.
- 104.** Визначте господарську спеціалізацію Придніпровського й Карпатського економічних районів.
- 105.** Порівняйте спільні й відмінні риси Донецького та Столичного економічного районів.
- 106.** Чи є доцільним виділення Центрального економічного району?
- 107.** Назвіть території України з несприятливою екологічною ситуацією. Проаналізуйте причини такого стану.

4.2. Тестові завдання для самоконтролю

1. Що є предметом вивчення економічної і соціальної географії України?

А Загальні риси природи України та її районування;

Б Закономірності розміщення природи. Населення і господарства України;

В Закономірності розміщення природи, населення і господарства своєї місцевості;

Г Закономірності розміщення населення і господарства України.

2. Що є складовою геополітичного положення?

А Положення країни відносно транзитних шляхів сполучення;

Б Положення країни відносно центрів політичного впливу;

В Положення країни відносно осередків екологічної напруги;

Г Положення країни відносно морів та океанів.

3. Що таке старіння нації?

А Зростання тривалості життя в країні;

Б Відтік людей працездатного віку за кордон;

В Зростання частки людей літнього віку;

Г Більш пізній вихід людей на пенсію.

4. Яке місце за кількістю населення посідає Україна в Європі?

А 3;

Б 5;

В 4.

5. Коли був найбільш масовий голодомор в Україні?

А 1947–1948 рр.;

Б 1920–1922 рр.;

В 1932–1933 рр.

6. Де найменша густина населення?

А Рівненська;

Б Чернігівська;

В Автономна Республіка Крим.

7. У яких двох областях найбільш інтенсивно зменшується кількість населення?

А Закарпатській;

Б Сумській;

В Луганській;

Г Рівненській.

8. Виїзд громадян на постійне місце проживання до інших країн називається:

- А Імміграцією;
- Б Маятниковою міграцією;
- В Еміграцією.

9. До корінних народів України належать:

- А Українці;
- Б Росіяни;
- В Поляки;
- Г Кримські татари;
- Д Болгари.

10. У якій області українці становлять близько 98 % населення?

- А Луганській;
- Б Тернопільській;
- В Одеській.

11. Оберіть дві країни, де українська діаспора є найчисленнішою.

- А США;
- Б Канада;
- В Росія;
- Г Казахстан;
- Д Молдова.

12. За складом віруючих Україна є:

- А Православною;
- Б Протестантсько-мусульманською;
- В Православно-протестантсько-католицькою.

13. Економічно активне населення — це:

- А Жінки віком до 60 років;
- Б Чоловіки віком до 65 років;
- В Частина населення країни, яка зайнята суспільнокорисною працею, що дає прибуток.

14. Найбільша кількість населення України зайнята в:

- А Галузі науки;
- Б Промисловості;
- В Сільському господарстві.

15. Яке твердження є правильним?

- А Для України характерним є приховане безробіття;
- Б До трудових ресурсів не належать працюючі пенсіонери;

В В економіці України переважають жінки;

Г У сучасному суспільстві знижуються вимоги до рівня освіти працівників.

16. Частка сільського населення в Україні становить:

А 32 %;

Б 68 %;

В 50 %.

17. Найбільш урбанізованою областю України є:

А Київська;

Б Одеська;

В Донецька.

18. Взаємопов'язані підприємства та організації, що виробляють продукцію і створюють умови та засоби для життя людей у певній країні, формують:

А Державну;

Б Національний господарський комплекс;

В Економічний район.

19. Сукупність законодавчих правил у господарстві країни є:

А Ринком;

Б Невиробничою сферою;

В Економічною системою.

20. Група підприємств, близьких за призначенням їх продукції і технологією виробництв, є:

А Галузю економіки;

Б Виробничими фондами;

В Маркетингом.

21. До найбільших структурних підрозділів господарства належать:

А Вівчарство;

Б Промисловість;

В Торгівля;

Г Річковий транспорт;

Д Овочеконсервна промисловість.

22. До елементів територіальної структури господарства належить:

А Чорна металургія;

Б Промисловий вузол;

В Освіта.

23. За часткою продукції серед галузей промисловості перше місце посідає:

- А Паливна промисловість;
- Б Кольорова промисловість;
- В Машинобудування.

24. Витрати підприємства (у коштах) на виробництво і реалізацію одиниці продукції називаються:

- А Спеціалізацією;
- Б Кооперуванням;
- В Собівартістю.

25. До шахтарських міст Донбасу належить:

- А Червоноград;
- Б Макіївка;
- В Єнакієве;
- Г Нововолинськ.

26. Найбільші родовища газу в Україні є в такій області:

- А Київській;
- Б Донецькій;
- В Харківській.

27. Центром порошкової металургії є місто:

- А Житомир;
- Б Бровари;
- В Донецьк.

28. До складу Донецького металургійного району входять такі центри:

- А Алчевськ;
- Б Нікополь;
- В Запоріжжя;
- Г Харцизьк.

29. Найбільшим центром кольорової металургії країни є:

- А Запоріжжя;
- Б Дніпродзержинськ;
- В Донецьк.

30. Найбільшим центром суднобудування є:

- А Херсон;
- Б Керч;
- В Миколаїв.

31. Найпотужнішим машинобудівним центром України є:

А Київ;

Б Харків;

В Львів.

32. До галузей основної хімії належать виробництва:

А Мінеральних добрив;

Б Хімічних волокон;

В Сірчаної кислоти;

Г Пластмас.

33. Понад 90 % деревини в Україні заготовляють:

А На Поліссі й у Карпатах;

Б У Криму;

В У лісостеповій зоні.

34. Підприємства з виробництва залізобетонних конструкцій у розміщенні орієнтуються на:

А Сировину;

Б Споживача;

В Наявність водних ресурсів.

35. Льонокомбінати працюють у таких містах:

А Києві;

Б Харкові;

В Житомирі;

Г Рівному.

36. Цукрові заводи в розміщенні в основному тяжіють до:

А Сировини;

Б Споживача;

В Транспортних вузлів.

37. Найбільше рекреаційних закладів налічується в таких двох регіонах країни:

А На Поліссі;

Б Криму;

В Карпатах;

Г Донбасі.

38. Основною зерновою культурою в Україні є:

А Жито;

Б Ячмінь;

В Озима пшениця.

39. Провідною галуззю тваринництва є:

- А Скотарство;
- Б Птахівництво;
- В Вівчарство.

40. Найбільшим портом України є:

- А Ізмаїл;
- Б Миколаїв;
- В Одеса.

41. Експорт — це:

- А Вивезення країною до інших країн товарів і послуг на продаж;
- Б Ввезення до країни товарів, виготовлених в інших країнах;
- В Зв'язок між портами різних морів однієї країни.

42. Найбільшу частку імпорту України становлять:

- А Цукор;
- Б Нафта й газ;
- В Вугілля.

43. До країн, куди Україна експортує найбільше продукції, належать:

- А Китай;
- Б Парагвай;
- В Уганда;
- Г Туреччина.

44. Україна імпортує найбільше товарів з таких країн:

- А Німеччина;
- Б Норвегія;
- В Польща;
- Г Австралія.

45. Найбільшою експортною галуззю України нині є:

- А Харчова промисловість;
- Б Легка промисловість;
- В Чорна металургія.

46. Позначте правильні твердження:

- А Зовнішня торгівля товарами в Україні значно поступається зовнішній торгівлі, послугами;
- Б Транспортний рейтинг України — найвищий в Європі;
- В В Україні є великі перспективи для розвитку зовнішньої торгівлі;
- Г В Україні великі інвестиції здійснюють країни Західної Європи.

47. Економічні райони — це території, що відрізняються одна від одної:

- А Кількістю населення;

Б Природними умовами;

В Господарською спеціалізацією.

48. До складу Донецького району входять такі області:

А Луганська;

Б Харківська;

В Донецька;

Г Дніпропетровська.

49. До галузей господарської спеціалізації Донецького району належать:

А Чорна металургія;

Б Рекреація і туризм;

В Важке машинобудування;

Г Вирощування льону-довгунця.

50. Галузі Придніпровського району є провідними в державі, а саме:

А Кольорова металургія;

Б Гірничодобувна;

В Цукрова;

Г Лісова і деревообробна.

51. Понад 600 тис. жителів проживають у таких містах Придніпровського району:

А Кривий Ріг;

Б Павлоград;

В Мелітополь;

Г Запоріжжя.

52. Основними сільськогосподарськими культурами Центрального району є:

А Пшениця;

Б Виноград;

В Жито;

Г Цукровий буряк.

53. До складу Карпатського району входять такі області:

А Львівська;

Б Волинська;

В Тернопільська;

Г Чернівецька;

Д Івано-Франківська.

54. Найбільшим промисловим вузлом Північно-Західного економічного району є:

А Житомир;

Б Рівне;

В Луцьк.

55. До складу Столичного району входить така кількість областей:

А 2;

Б 4;

В 3.

56. Найбільшим за промисловим потенціалом є місто Полтавської області:

А Лубни;

Б Кременчук;

В Миргород.

57. До складу Причорноморського економічного району входять такі адміністративно-територіальні одиниці:

А Автономна Республіка Крим;

Б Одеська область;

В Херсонська область;

Г Запорізька область;

Д Миколаївська область;

Е Кіровоградська область.

58. У Подільському районі атомна електростанція діє:

А У Вінницькій області;

Б У Хмельницькій області;

В У Тернопільській області.

59. Інтенсивність сільськогосподарського використання території в Україні порівняно із Західною Європою:

А Нижча;

Б Вища;

В Однакова.

60. З промислових підприємств України на природне довкілля найбільше впливають:

А Металургійні заводи;

Б Фабрики легкої промисловості;

В ТЕС;

Г Підприємства харчової промисловості.

61. До найбільш забруднених областей України належать:

А Закарпатська;

Б Автономна Республіка Крим;

В Донецька область.

62. Зони екологічного лиха охоплюють таку частину території України:

А 5 %;

Б 35 %;

В 15 %.

63. До екологічно найбільш забруднених міст країни належать два:

А Кривий Ріг;

Б Ужгород;

В Полтава;

Г Кіровоград;

Д Маріуполь.

64. Основними стабільними джерелами забруднення є:

А Машинобудівні заводи;

Б Металургійні заводи;

В ТЕС;

Г Сільськогосподарські ферми.

65. Напрями поліпшення екологічної ситуації в Україні:

А Розширення мережі площ природоохоронних територій;

Б Запровадження громадського контролю за екологічною ситуацією;

В Підвищення культурного рівня населення, його національної свідомості та духовності.

5. ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ

5.1. Загальні завдання до розділу

Виберіть правильні відповіді:

1. Яке із наведених визначень найбільш повно розкриває поняття «країна»?

А Площа, яка належить одній державі;

Б Територія із визначеними кордонами і населенням, що в політико-географічному відношенні може мати державний суверенітет (незалежність) або бути залежною;

В Суверенне політичне утворення.

2. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває поняття «держава»?

А Країна, що є носієм прав і обов'язків свого народу в міжнародних відносинах;

Б Територія, заселена етнічно однорідним населенням з однаковим господарством;

В Суверенне політичне утворення, країна з певною територією, господарством і політичною владою в ній.

3. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває поняття «унітарна держава»?

А Держава, що керується з одного центру;

Б Держава, що має кілька самоврядних утворень;

Б Союз держав.

4. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває поняття «складні держави»?

А Унітарні;

Б Федерації;

В Унії;

Г Конфедерації.

5. У запропонованому списку країн виберіть європейські країни:

А Норвегія;

Б Австралія;

В Грузія;

Г Польща;

Д Франція;

Е Австрія;

Є Туркменістан;

Ж Словенія;

З Мексика.

6. У запропонованому списку країн виберіть азіатські країни:

А Китай;

Б Туреччина;

В Болгарія;

Г Вірменія;

Д Казахстан;

Е Японія;

Є Австралія;

Ж Індія;

З Ірак.

7. Оберіть із списку країни Європи, які мають вихід до Світового океану:

А Велика Британія;

Б Іспанія;

В Німеччина;

Г Чехія;

Д Польща;

Е Швейцарія;

Є Італія;

Ж Угорщина.

8. Оберіть із списку країни, що мають вихід до Атлантичного океану:

А Єгипет;

Б Мексика;

В Чилі;

Г Болгарія;

Д Південна Африка;

Е Алжир;

Є Японія.

9. Із запропонованого списку країн виберіть ті, по території яких протікає річка Дунай:

А Німеччина;

Б Швейцарія;

В Чехія;

Г Словачія;

Д Угорщина;

Е Словенія;

Є Хорватія;

Ж Румунія;

З Болгарія;

И Білорусь.

10. Укажіть країни Африки, що не мають виходу до Світового океану:

А Нігерія;

Б Ефіопія;

В Марокко;

Г Нігер;
Д Бурунді;
Е Заір;
Є Еритрея.

11. Оберіть зі списку міст лише столиці країн, що межують з Україною:

А Москва;
Б Берлін;
В Варшава;
Г Париж;
Д Мінськ;
Е Прага;
Є Будапешт;
Ж Бухарест;
З Софія.

12. Укажіть, які з названих країн входять до «великої сімки»:

А Канада;
Б Іспанія;
В США;
Г Франція;
Д Німеччина;
Е Данія;
Є Японія;
Ж Росія;
З Велика Британія;
И Австралія;
І Італія.

13. За формою державного управління держави можуть бути:

А Республіками;
Б Монархіями;
В Уніями;
Г Федераціями.

14. До країн-федерацій належать такі країни:

А Німеччина;
Б США;
В Бразилія;
Г Росія;
Д Польща;

- Е Пакистан;
- Є Білорусь;
- Ж Канада;
- З Китай;
- И Австрія.

15. До країн-монархій відносять:

- А Кувейт;
- Б Італію;
- В Японію;
- Г Польщу;
- Д Велику Британію;
- Е Канаду;
- Є Мексику;
- Ж Бразилію;
- З Марокко.

16. Валовий внутрішній продукт — це:

- А Сукупна ринкова вартість товарів, вироблених за один рік у країні;
- Б Сукупна ринкова вартість усього обсягу кінцевого виробництва, тобто всіх товарів і послуг, вироблених і реалізованих за один рік у країні (враховуючи надходження від експорту та імпорту товарів і послуг);
- В Все, що вироблено і реалізовано за рік у даній країні.

17. Назвіть, яка галузь є провідною в аграрних країнах:

- А Промисловість;
- Б Транспорт;
- В Сфера послуг;
- Г Сільське господарство.

18. Оберіть галузі, які є основою економіки в індустріальних країнах:

- А Гірничодобувна промисловість;
- Б Сфера послуг;
- В Транспорт;
- Г Обробна промисловість;
- Д Наука.

19. Оберіть галузі, які є основою економіки в індустріальній країні:

- А Високотехнологічні галузі промисловості;

Б Наука та вища освіта;

В Високотехнічне оснащення сільського господарства;

Г Туристсько-рекреаційна діяльність;

Д Гірничодобувна промисловість.

20. Корпорація — це:

А Виробництво одного виду продукції;

Б Підприємство, діяльність якого базується на використанні акціонерного капіталу (капіталу вкладників);

В Підприємство, діяльність якого базується на використанні акціонерного капіталу, тобто капіталу вкладників, за який вони придбали цінні папери — акції цього підприємства.

21. Оберіть країни нової індустріалізації:

А Республіка Корея;

Б Тайвань;

В Сінгапур;

Г Мексика;

Д Китай;

Е Аргентина;

Є Японія;

Ж Урагвай;

З Бразилія;

И Чилі;

І Канада.

22. Укажіть найбільші країни світу площею понад 3 млн км².

А Росія;

Б Україна;

В Китай;

Г США;

Д Аргентина;

Е Індія;

Є Бразилія;

Ж Казахстан;

З Австралія;

И Канада;

І Саудівська Аравія.

5.2. Природні ресурси світу

23. Визначте, які ресурси належать до відновлювальних:

- А Грунти;
- Б Рослинність;
- В Тваринний світ;
- Г Корисні копалини;
- Д Вода;
- Е Кліматичні ресурси.

24. Рекреаційні ресурси — це:

- А Природні і соціально-економічні ресурси країни;
- Б Сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, що сприяють відновленню та розвитку фізичних та духовних сил людини, її працездатності;
- В Ресурси океанів, морів, лісів, культурні об'єкти.

25. Назвіть, які ресурси належать до невичерпних:

- А Водні;
- Б Грунтові;
- В Кліматичні;
- Г Корисні копалини;
- Д Рослинність;
- Є Сонячна енергія.

26. Оберіть регіони світу, де зосереджені значні запаси нафти:

- А Близький та Середній Схід;
- Б Північна Африка;
- В Центральна Америка;
- Г Антарктида;
- Д Північне море;
- Е Західний Сибір.

27. Ресурсозабезпеченість — це:

- А Відношення між величиною запасів і розмірів використання даного виду ресурсів;
- Б Обсяг достовірних запасів даного виду ресурсів;
- В Масштаби проведення геологорозвідувальних робіт;
- Г Щорічні обсяги добування мінеральних ресурсів.

28. Визначте, які країни мають великий гідроенергетичний потенціал:

- А Бразилія;

Б Заїр;
В Саудівська Аравія;
Г Канада;
Д Австралія;
Е Китай;
Є Росія;
Ж Намібія;
З США;
И Монголія.

29. Оберіть країни з великими розвіданими запасами нафти:

А Кувейт;
Б Росія;
В США;
Г Саудівська Аравія;
Д Китай;
Е Іран;
Є Ірак;
Ж Мексика;
З Об'єднані Арабські Емірати;
И Венесуела.

5.3. Населення світу

30. Природний рух (відтворення) населення — це:

А Відношення народжуваності і смертності;
Б Сукупність процесів народжуваності і смертності, які визначають розміри природного приросту;
В Природний приріст.

31. Природний приріст — це:

А Перевищення народжуваності над смертністю (на 1000 жителів на рік);
Б Кількість дітей, що народилися за рік;
В Кількість людей, що померли за рік.

32. Міграція населення — це:

А Рух людей;
Б Переміщення людей по території, пов'язані із зміною постійного місця проживання та роботи;
В Переїзд жителів однієї держави в іншу.

33. Урбанізація — це:

А Процес зростання ролі міст;

Б Зростання і підвищення частки міського населення в країні, регіоні, світі;

В Розширення міського способу життя.

34. Оберіть країни, де переважає сільське населення:

А Індія;

Б США;

В Бангладеш;

Г Китай;

Д Австралія;

Е Індонезія;

Є Україна.

35. Оберіть однонаціональні країни:

А Росія;

Б Канада;

В Угорщина;

Г Японія;

Д Китай;

Е Індія;

Є Аргентина;

Ж Австралія.

36. Оберіть багатонаціональні країни:

А Росія;

Б Польща;

В Бельгія;

Г Індія;

Д Китай;

Е Пакистан;

Є Індонезія;

Ж США;

З Угорщина.

37. Економічно активне населення — це:

А Усі трудові ресурси;

Б Усе населення країни;

В Безпосередньо залучена у суспільне виробництво на даний час частина населення.

38. До країн Близького Сходу відносять:

- А Кіпр;
- Б Єгипет;
- В Туреччину;
- Г Ліван;
- Д Конго;
- Е Лівію;
- Є Ізраїль;
- Ж Іран;
- З Ірак.

39. До країн Скандинавського регіону відносять:

- А Латвію;
- Б Ірландію;
- В Данію;
- Г Литву;
- Д Норвегію;
- Е Естонію;
- Є Швецію;
- Ж Ісландію;
- З Фінляндію.

40. Оберіть країни з високою народжуваністю:

- А Пакистан;
- Б Афганістан;
- В Індія;
- Г Китай;
- Д Кенія;
- Е Куба;
- Є Бразилія;
- Ж Чилі;
- З Малі;
- И Заїр.

41. Оберіть країни, де православ'я є основною релігією:

- А Росія;
- Б Польща;
- В Україна;
- Г Румунія;
- Д Білорусь;
- Е Болгарія;

Є Туреччина;

Ж Греція;

З Італія;

И Китай.

42. Оберіть найбільш урбанізовані країни:

А Японія;

Б Німеччина;

В Італія;

Г Бразилія;

Д США;

Е Чилі;

Є Мексика;

Ж Росія;

З Марокко.

43. Субурбанізація — це:

А Швидкий розвиток центральних районів міста;

Б Переїзд жителів із міста у передмістя;

В Формування в центральних міських районах бідних кварталів;

Г Злиття міських агломерацій.

5.4. Світове господарство.

Основні системи світового господарства

44. Світове господарство — це:

А Господарство країн світу;

Б Система національних господарств;

В Система національних господарств, що пов'язані і взаємодіють за законами міжнародного поділу праці.

45. Центрами світового господарства є:

А Північна Америка;

Б Західна Європа;

В Африка;

Г Азіатсько-Тихоокеанський регіон;

Д Північна Європа;

Е Австралія і Нова Зеландія;

Є Японія.

46. Географічний поділ праці — це:

А Спеціалізація материків на виробництві товарів та послуг;

Б Спеціалізація частин світу на виробництві товарів і послуг та виникнення товарного обміну між ними такими товарами та послугами, які в районах спеціалізації продукуються з порівняно меншими витратами.

47. Міжнародний поділ праці — це:

А Дія закону порівняльних переваг;

Б Спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів та послуг;

В Спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і товарному обміну цими продуктами на світових ринках.

48. Ефективність міжнародних економічних відносин суверенної країни визначається:

А Її іміджем;

Б Менеджментом (управлінням);

В Керованістю її зовнішньоекономічного менеджменту та вибором стратегії і тактики зовнішньоекономічного маркетингу.

49. Рівень і можливості участі країн в міжнародному поділі праці залежить від:

А Рівня розвитку продуктивних сил;

Б Особливостей структури і розвитку господарства країнами;

В Рівня розвитку продуктивних сил, особливостей структури господарства та організації зовнішньоекономічної діяльності.

50. Науково-технічний прогрес — це:

А Розвиток науки та техніки;

Б Поступальний рух людського суспільства в розвитку науки і техніки;

В Розвиток цивілізації.

51. Науково-технічна революція — це:

А Розвиток науки і техніки;

Б Зміна техніки і технологічної бази господарства;

В Якісний стрибок у розвитку продуктивних сил, що відбувається в результаті поєднання процесів наукової та технічної революції.

52. Провідною галуззю паливної промисловості є:

А Вугільна;

Б Нафтова;

В Сланцева.

53. Країнами-експортерами нафти є:

А Китай;

Б Іран;
В Об'єднані Арабські Емірати;
Г Ірак;
Д Кувейт;
Е США;
Є Мексика;
Ж Канада;
З Україна;
И Норвегія;
І Саудівська Аравія.

54. Країнами-імпортерами нафти є:

А США;
Б Мексика;
В Франція;
Г Індія;
Д Японія;
Е Фінляндія;
Є Туреччина;
Ж Іспанія;
З Італія;
И Норвегія;
І Конго.

55. Країнами-видобувниками кам'яного вугілля є:

А Росія;
Б Україна;
В Казахстан;
Г Індія;
Д Південна Африка;
Е Польща;
Є Угорщина;
Ж Китай;
З Болгарія;
И США;
І Австралія;
К Швеція.

56. Країнами-експортерами залізної руди є:

А Австралія;
Б Індія;

В Бразилія;
Г Україна;
Д Канада;
Е Південна Африка;
Є Китай;
Ж Туреччина;
З Мексика;
И Ірак;
І Німеччина.

57. Країнами-виробниками автомобілів є:

А Казахстан;
Б Японія;
В Німеччина;
Г Франція;
Д Канада;
Е Румунія;
Є Іспанія;
Ж Італія;
З Росія;
И Україна;
І Польща;
К Грузія.

58. Країнами-експортерами пшениці є:

А Австралія;
Б Канада;
В Японія;
Г Бразилія;
Д Аргентина;
Е Індія;
Є Південна Африка;
Ж Єгипет.

59. Країнами-експортерами рису є:

А Японія;
Б В'єтнам;
В Бірма;
Г США;
Д Індія;
Е Китай;

Є Росія;
Ж Бразилія.

60. Країнами-виробниками цукру — є:

А Японія;
Б В'єтнам;
В Україна;
Г Куба;
Д Австралія;
Е Індія;
Є Бразилія;
Ж США;

61. Країнами-виробниками кави є:

А Бразилія;
Б Мексика;
В Марокко;
Г Гвінея;
Д Індія;
Е Індонезія;
Є Японія;
Ж Китай;
З Єгипет;
И Венесуела;
І Канада.

62. Велику кількість великої рогатої худоби на м'ясо вирощують у таких країнах:

А Бразилія;
Б Україна;
В Росія;
Г Аргентина;
Д Мексика;
Е Урагвай;
Є Ефіопія;
Ж Південна Африка;
З Канада;
И США.

63. Найбільша густота транспортної мережі сформувалася:

А В Австралії;
Б На сході і півдні Південної Америки;

В У Центральній та Східній Європі;
Г У Північній Америці;
Д У Східній Азії.

64. Інвестиції — це:

А Витрачені гроші;
Б Витрати для придбання машин і устаткування, обладнання, для організації виробництва і формування виробничих запасів;
В Вкладені капітали на розвиток господарства.

65. Транспорт є:

А Матеріальною основою географічного поділу праці;
Б Зв'язуючою ланкою між виробником і споживачем;
В Основою економіки країни.

5.5. Глобальні проблеми людства

66. Найважливішими глобальними проблемами людства є:

А Збереження миру на Землі;
Б Хвороби та епідемії;
В Голод;
Г Забезпечення поступального і пропорційного розвитку господарства світу;
Д Екологічна;
Е Забезпечення життєдіяльності та якості життя людини;
Є Проблема житла;
Ж Використання ресурсів Світового океану.

67. Екологічна криза — це:

А Погіршення навколишнього середовища;
Б Результати антропогенної діяльності;
В Порушення взаємозв'язків у системі географічної оболонки, що викликані антропогенною діяльністю і загрожують існуванню людини як виду.

68. Шляхи збільшення виробництва сільськогосподарської продукції — це:

А Підвищення родючості ґрунтів;
Б Підвищення біологічної продуктивності сільськогосподарських культур;
В Виведення продуктивніших порід свійської худоби;
Г Впровадження генної інженерії;

- Д Підвищення біологічної продуктивності Світового океану;
- Е Розширення посівних площ.

5.6. Країни Західної Європи

69. До економічно розвинутих країн належать:

- А Німеччина;
- Б Бельгія;
- В Бразилія;
- Г Франція;
- Д Італія;
- Е Іспанія;
- Є Греція.

70. Країнами-карликами в Європі є:

- А Андора;
- Б Португалія;
- В Монако;
- Г Албанія;
- Д Мальта;
- Е Греція;
- Є Сан-Маріно;
- Ж Болгарія;
- З Ліхтенштейн.

71. Найбільше туристів приймає:

- А Іспанія;
- Б Італія;
- В Німеччина;
- Г Швейцарія;
- Д Швеція;
- Е Австрія;
- Є Греція;
- З Болгарія;
- И Румунія;
- І Польща.

72. До Західноєвропейського регіону входять:

- А 25 країн;
- Б 26 країн;
- В 30 країн.

73. Країною — колонією в Західній Європі є:

- А Ліхтенштейн;
- Б Іспанія;
- В Гібралтар;
- Г Данія;
- Д Швеція.

74. Для населення країн Західної Європи характерні:

- А Висока густина населення;
- Б Висока урбанізація;
- В Багатонаціональність;
- Г Високий рівень безробіття;
- Д Високий освітній рівень;
- Е Релігійність;
- Є Висока зайнятість.

5.7. Країни Центральної Європи

75. До країн Центральної Європи належать:

- А Польща;
- Б Чехія;
- В Словаччина;
- Г Угорщина;
- Д Румунія;
- Е Албанія;
- Є Греція;
- Ж Франція;
- З Німеччина.

76. Географічне положення Центральноєвропейських країн характеризується:

- А Компактністю розміщення;
- Б Виходом до моря 11 з 15 країн;
- В Розвинутою системою транспортних комунікацій;
- Г Вигідним сусідським положенням;
- Д Транспортною доступністю;
- Е Віддаленістю від центральних магістралей.

77. Країни Центральної Європи багаті на такі корисні копалини:

- А Кам'яне вугілля;
- Б Мідь;

- В Нафта;
- Г Газ;
- Д Олово;
- Е Алюміній;
- Є Золото;
- Ж Цинк.

78. У Центральній Європі виділяються рекреаційні території:

- А Приморські узбережжя Адріатичного та Чорного морів;
- Б Приозерні (Балатон);
- В Гірські (Карпати);
- Г Центральні;
- Д Високогірні.

79. Мають вихід до Чорного моря такі країни Центральної Європи:

- А Польща;
- Б Румунія;
- В Болгарія;
- Г Угорщина;
- Д Литва;
- Е Україна.

80. Верхньосілезький кам'яновугільний басейн знаходиться в:

- А Чехії;
- Б Болгарії;
- В Югославії;
- Г Словаччині;
- Д Словенії;
- Е Польщі.

5.8. Країни Східної Європи, Північної і Центральної Азії

81. Із наведених країн вкажіть, які належать до регіонів: Східна Європа, Північна і Центральна Азія:

- А Росія;
- Б Молдова;
- В Китай;
- Г Грузія;
- Д В'єтнам;
- Е Азербайджан;

Є Вірменія;
Ж Узбекистан;
З Україна;
И Туркменістан.

82. Які з названих країн добре забезпечені кам'яним вугіллям:

А Росія;
Б Україна;
В Казахстан;
Г Грузія;
Д Вірменія;
Е Узбекистан;
Є Таджикистан.

83. Густро населені країни:

А Росія;
Б Киргизстан;
В Азербайджан;
Г Грузія;
Д Молдова;
Е Україна;
Є Узбекистан;
Ж Білорусь.

84. Нафтою добре забезпечені:

А Україна;
Б Росія;
В Киргизстан;
Г Туркменістан;
Е Узбекистан;
Є Азербайджан;
Ж Молдова;
З Білорусь.

85. Гідроресурсами багаті країни:

А Росія;
Б Україна;
В Туркменістан;
Г Молдова;
Д Білорусь;
Е Казахстан;
Є Узбекистан;
Ж Киргизстан.

86. Найбільш урбанізованими державами регіону є:

- А Росія;
- Б Україна;
- В Вірменія;
- Г Азербайджан;
- Д Грузія;
- Е Киргизстан;
- Ж Білорусь.

87. Чорна металургія добре розвинена в країнах:

- А Росії;
- Б Україні;
- В Грузії;
- Г Вірменії;
- Д Азербайджані;
- Е Казахстані;
- Є Киргизстані.

88. У Білорусі розвинені такі галузі промисловості:

- А Машинобудування;
- Б Хімічна;
- В Нафтохімічна;
- Г Легка;
- Д Кам'яновугільна;
- Е Взуттева;
- Є Чорна металургія.

89. У Молдові розвинені такі галузі господарства:

- А Транспорт;
- Б Сільське господарство;
- В Хімічна промисловість;
- Г Паливно-енергетична промисловість;
- Д Кольорова металургія.

5.9. Країни Південно-Західної Азії

90. До регіону країн Південно-Західної Азії належать:

- А Туреччина;
- Б Ізраїль;
- В Іран;
- Г Ірак;

- Д Сирія;
- Е Кувейт;
- Є Саудівська Аравія;
- Ж Індія;
- З В'єтнам.

91. Головне багатство країн Південно-Західної Азії:

- А Нафта;
- Б Ліс;
- В Кам'яне вугілля;
- Г Золото;
- Д Сірка;
- Е Вода.

92. Найбільшими за кількістю жителів є такі країни регіону:

- А Туреччина;
- Б Ізраїль;
- В Іран;
- Г Кувейт;
- Д Оман;
- Е Сирія;
- Є Афганістан;
- Ж Ємен.

93. Найбільші запаси нафти мають країни:

- А Іран;
- Б Ірак;
- В Ліван;
- Г Ізраїль;
- Д Саудівська Аравія;
- Е Кувейт;
- Є Об'єднані Арабські Емірати;
- Ж Кіпр.

94. У тваринництві країн регіону Південно-Західної Азії головним є:

- А Розведення великої рогатої худоби;
- Б Розведення кіз та овець;
- В Розведення верблюдів;
- Г Розведення віслюків;
- Д Птахівництво.

95. Фінікові пальми вирощують в:

- А Ірані;
- Б Іраку;
- В Сирії;
- Г На Кіпрі;
- Д Туреччині.

5.10. Країни Південної та Південно-Східної Азії

96. До країн Південної та Південно-Східної Азії належать:

- А Індія;
- Б Пакистан;
- В Китай;
- Г Шрі-Ланка;
- Д Бангладеш;
- Е Сінгапур;
- Є Бруней;
- Ж Непал.

97. Країни Південної та Південно-Східної Азії багаті на:

- А Гідроресурси;
- Б Деревину;
- В Вугілля;
- Г Нафту;
- Д Олов'яно-вольфрамові руди.

98. Країни Південної та Південно-Східної Азії експортують:

- А Рис;
- Б Борошно;
- В Цукрову тростину;
- Г Рибу;
- Д Олію;
- Е Банани;
- Є Чай;
- Ж Каучук;
- З Пшеницю.

99. За рівнем економічного розвитку в Південній і Південно-Східній Азії найбільш значними є країни:

- А Індія;
- Б Камбоджа;

В Пакистан;
Г Китай;
Д Бруней;
Е Сінгапур;
Є Індонезія;
Ж Малайзія.

100. Головним заняттям населення країн Південної та Південно-Східної Азії є:

А Землеробство;
Б Ремісництво;
В Промисловість;
Г Транспорт;
Д Торгівля.

101. Відсталість господарської структури Індії полягає в:

А Обробній промисловості;
Б Енергетиці;
В Транспорті;
Г Торгівлі;
Д Зв'язку.

102. До країн Східної Азії належать:

А Монгольська Народна Республіка;
Б Корейська Народна-Демократична Республіка;
В Китайська Народна Республіка;
Г Республіка Корея;
Д Японія;
Е Афганістан.

103. Для країн Східної Азії характерний клімат:

А Мусонний;
Б Різкоконтинентальний;
В Помірний.

104. На запаси кам'яного вугілля багаті країни:

А Японія;
Б Китай;
В Республіка Корея.

105. На запаси залізної руди багаті країни:

А Японія;
Б Тайвань;
В Китай;

Г Корейська НДР;
Д Республіка Корея.

106. Однонаціональними державами є:

А Китай;
Б Японія;
В Монголія;
Г Корея;
Д Тайвань.

107. Високоурбанізованими державами є:

А Японія;
Б КНДР;
В Республіка Корея;
Г Китай.

108. Найбільшою за чисельністю населення країною є:

А Китай;
Б Японія;
В КНДР;
Г Республіка Корея.

109. Найбільшими містами Китаю є:

А Шанхай;
Б Пекін;
В Тяньцзінь;
Г Гуанчжоу;
Д Шеньян;
Е Ухань.

110. Провідними галузями машинобудування в Японії є:

А Електромашинобудування;
Б Радіоелектроніка;
В Транспортне машинобудування;
Г Машини для гірничої промисловості;
Д Сільськогосподарське машинобудування.

111. Японія ввозить:

А Цукор;
Б Обладнання;
В Зерно;
Г Сировину;
Д Хімікати.

112. Японія вивозить:

- А Цитрусові;
- Б Капітал;
- В Науково-технічну інформацію;
- Г Машини;
- Д Телевізори;
- Е Хліб;
- Є Рибу.

5.11. Країни Північної Америки

113. За державним устроєм США є:

- А Монархією;
- Б Федеративною республікою;
- В Президентсько-парламентською республікою.

114. США багаті на такі природні ресурси:

- А Паливо;
- Б Руди металів;
- В Ліс.

115. Найбільше працездатних громадян США зайнято у:

- А Нематеріальній сфері;
- Б Добувній промисловості;
- В Сільському господарстві;
- Г Транспорті;
- Д Зв'язку;
- Е Будівництві.

116. США імпортує:

- А Нафту;
- Б Автомобілі;
- В Газетний папір;
- Г Продукти тропічного землеробства;
- Д Побутову техніку.

117. У землеробстві США головними культурами є:

- А Кормові;
- Б Зернові;
- В Олійні;
- Г Технічні.

118. Канада багата на:

- А Паливо;
- Б Металеві руди;
- В Неметалеві корисні копалини;
- Г Будівельні ресурси.

119. Канада є:

- А Густозаселеною країною;
- Б Найменш заселеною країною;
- В Середньо заселеною країною.

120. Більшість населення Канади проживає в:

- А Південних степових провінціях;
- Б Південно-західних провінціях;
- В Північних провінціях;
- Г Східних провінціях.

121. Експортними галузями Канади стали:

- А Гірничодобувна промисловість;
- Б Кольорова металургія;
- В Енергетика;
- Г Лісова промисловість;
- Д Целюлозно-паперова промисловість;
- Е Зернове господарство;
- Є Цукрова промисловість.

122. Імпорт Канади складається:

- А З автомобілів;
- Б Засобів зв'язку;
- В Приладів;
- Г Зерна;
- Д З овочів;
- Е З телевізорів.

5.12. Країни Латинської Америки

123. Головним багатством країн Латинської Америки є:

- А Ліси;
- Б Гідроенергетичні ресурси;
- В Корисні копалини;
- Г Ґрунти;
- Д Тваринний світ.

124. Найбільш урбанізованими країнами Латинської Америки є:

- А Чилі;
- Б Аргентина;
- В Перу;
- Г Венесуела;
- Д Уругвай;
- Е Куба.

125. У країнах Латинської Америки найбільш розвинута така промисловість:

- А Гірничодобувна;
- Б Обробна;
- В Хімічна;
- Г Легка;
- Д Харчова.

126. Обробна промисловість у країнах Латинської Америки розвинута в:

- А Мексиці;
- Б Бразилії;
- В Аргентині;
- Г Венесуелі;
- Д Кубі;
- Е Колумбії;
- Є Уругваї;
- Ж Парагваї.

127. Світовими експортерами кави є країни:

- А Бразилія;
- Б Чилі;
- В Перу;
- Г Мексика;
- Д Колумбія.

128. Пшеницю експортують:

- А Аргентина;
- Б Чилі;
- В Бразилія;
- Г Венесуела;
- Д Куба.

129. Банани експортує:

- А Аргентина;
- Б Чилі;
- В Уругвай;
- Г Еквадор;
- Д Куба.

130. Експортерами м'яса є:

- А Аргентина;
- Б Чилі;
- В Еквадор;
- Г Уругвай;
- Д Перу;
- Е Болівія.

131. Мідь і свинець експортують:

- А Аргентина;
- Б Перу;
- В Болівія;
- Г Ямайка.

5.13. Країни Африки

132. Північна Африка багата на:

- А Нафту;
- Б Марганець;
- В Уран;
- Г Золото;
- Д Молібден;
- Е Газ.

133. Південна Африка багата на:

- А Нафту;
- Б Уран;
- В Золото;
- Г Алмази;
- Д Платину.

134. Для країн Африки характерна:

- А Висока народжуваність;
- Б Низька народжуваність;
- В Середня народжуваність.

135. Країни Африки — світовий постачальник:

- А Кави;
- Б Какао;
- В Пшениці;
- Г Арахісу;
- Д Пальмової олії;
- Е Прянощів;
- Є Цукру.

136. Нафту експортують:

- А Алжир;
- Б Нігерія;
- В Лівія;
- Г Марокко;
- Д Південна Африка;
- Е Кенія.

137. Алмази і золото вивозять:

- А Ліберія;
- Б Алжир;
- В Південна Африка;
- Г Замбія;
- Д Заір;
- Е Нігер;
- Є Марокко.

138. Бавовну вивозять:

- А Єгипет;
- Б Алжир;
- В Судан;
- Г Танзанія;
- Д Ефіопія;
- Е Кенія.

139. Каву вивозять:

- А Кенія;
- Б Ефіопія;
- В Уганда;
- Г Південна Африка;
- Д Єгипет;
- Е Алжир;
- Є Ангола.

5.14. Австралія та країни Океанії

140. Австралія посідає перше місце у світі за:

- А Пасовищами;
- Б Запасами вугілля;
- В Запасами руд металів;
- Г Запасами води;
- Д Запасами нафти;
- Е Запасами газу.

141. Австралія заселена:

- А Мало;
- Б Густо;
- В Середньо.

142. Австралія імпортує:

- А Промислове обладнання;
- Б Споживчі товари;
- В Наукоємні вироби;
- Г Зерно;
- Д Цукор.

143. Австралія експортує:

- А Цукор;
- Б Зерно;
- В Мінеральну сировину;
- Г Електроенергію;
- Д М'ясо;
- Е Молоко;
- Є Боксити.

144. З країн Океанії вивозять:

- А Продукти переробки кокосової пальми;
- Б Цукрову тростину;
- В Мідь;
- Г Золото;
- Д Нікель;
- Е Пшеницю.

145. Головні торгові партнери Нової Зеландії:

- А Україна;
- Б США;
- В Японія;
- Г Польща;
- Д Велика Британія;
- Е Австралія;
- Є Німеччина.

6. КОРОТКИЙ СЛОВНИК ГЕОГРАФІЧНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

6.1. Земля на плані й карті

- Абсолютна висота** — висота точки над рівнем моря.
- Азимут** — кут на місцевості або на карті, що утворюється між напрямком на північ і напрямком на обраний об'єкт.
- Відносна висота** — висота, що показує перевищення однієї точки на поверхні Землі над іншою.
- Географічна довгота** — величина дуги паралелі в градусах від початкового меридіана до заданого об'єкта.
- Географічна карта** — зменшене зображення земної поверхні на площині загальноприйнятими умовними знаками.
- Географічна широта** — величина дуги меридіана в градусах від екватора до заданого об'єкта.
- Географічні координати** — широта й довгота будь-якої точки на земній кулі.
- Глобус** — модель земної кулі з контурами суходолу і водних просторів.
- Горизонт** — лінії, по яких небо ніби межує із земною поверхнею
- Горизонталі** — лінії на плані та карті, що з'єднують точки земної поверхні, які лежать на одній висоті над рівнем моря.
- Градусна сітка** — сітка на географічній карті чи глобусі, що утворюється від перетину меридіанів і паралелей.
- Екватор** — найдовша паралель, проведена на однаковій відстані від полюсів.
- Масштаб** — умовна міра, що показує, у скільки разів відстань на місцевості менше за її зображення на карті чи плані.
- Меридіани** — умовні лінії на глобусі та карті, що проведені від полюса до полюса.
- Нівелір** — прилад для визначення відносної висоти місця, тобто перевищення однієї точки над іншою.
- Орієнтування** — вміння визначати на місцевості сторони горизонту за сонцем, зорями, компасом, місцевими ознаками.
- Паралелі** — умовні лінії на глобусі та карті, що проведені паралельно до екватора.

Полюси — умовні точки на земній поверхні, через які проходить земна вісь (Північний і Південний полюс).

Початковий (нульовий) Меридіан — меридіан від якого ведуть відлік географічної довготи на захід і схід у градусах. Він проходить через Гринвіцьку обсерваторію (поблизу Лондона).

6.2. Літосфера

Альпійське горотворення — горотворення, що відбувалося в кайнозойську еру, процес триває і в наш час. Утворилися гірські системи Альпи, Гімалаї, Анди, Карпати, Кримські гори.

Архейська ера — найдавніша ера геологічного розвитку Землі. Почалася близько 4,5 млрд років тому, закінчилася 2,6 млрд років тому. Тоді утворилися атмосфера, гідросфера, почалося формування платформ материків, розвиток бактерій та одноклітинних організмів.

Астеносфера — в'язкий, частково розплавлений шар у верхній частині мантії, що лежить на глибині 150–200 км.

Байкальське горотворення — горотворення, що відбувалося наприкінці протерозойської та на початку палеозойської ер. Гірські системи, що тоді утворилися, нині дуже зруйновані. Назва походить від озера Байкал, де вперше було описано гори цього віку.

Балка — улоговина з пологими схилами, вкритими рослинністю; кінцева стадія розвитку яру.

Бархани — піщані горби серпоподібної форми, утворюються в пустелях унаслідок роботи вітру.

Вивітрювання — процес руйнування і зміни гірських порід під дією коливань температури повітря, вологи і живих організмів. Розрізняють фізичне, хімічне та органічне вивітрювання.

Гейзери — джерела в районах вулканічної діяльності, що періодично викидають гарячу воду і пару у вигляді фонтанів.

Геологічний час — період утворення земної кори та розвитку життя на землі.

Геохронологічна шкала (таблиця) — послідовність основних етапів геологічної історії Землі та розвитку життя на ній.

Герцинське горотворення — горотворення, що відбувалося наприкінці палеозойської ери. Виникли більшість гірських

систем Європи, які нині значною мірою зруйновані (Уральські гори, Тянь-Шань, Алтай, Аппалачі, Великий Вододільний хребет; в Україні — Донецький кряж).

Гіпоцентр — область у надрах Землі, де виникає землетрус.

Дюни — піщані горби або пасма, які утворюються на берегах морів, озер і річок під дією вітру.

Епіцентр — місце на земній поверхні, розташоване над осередком землетрусу, де його сила максимальна. Район найбільших руйнувань.

Ери геологічні — тривалі проміжки часу, що відповідають великому етапу розвитку Землі та її органічного світу. Виділяють п'ять ер: архейську, протерозойську, палеозойську, мезозойську, кайнозойську. Останні три ери поділяються на періоди.

Ерозія — процес руйнування гірських порід водними потоками (водна ерозія) або вітром (вітрова ерозія).

Жерло вулкана — канал, який з'єднує осередок вулкана з поверхнею Землі. По ньому магма піднімається на поверхню.

Землетрус — коливання земної поверхні та підземні поштовхи, які виникають унаслідок раптових зміщень і розривів у глибинах земної кори або у верхній частині мантії.

Кайнозойська ера — наймолодша ера геологічного розвитку Землі. Триває і в наш час. Почалася 65–70 млн років тому. Завершилося формування сучасного рельєфу Землі, рослинності й тваринного світу. З'явилася людина.

Каледонське горотворення — горотворення, що відбувалося на початку палеозойської ери. Утворилися Скандинавські гори, Північно-Східні Аппалачі, гори Північної Монголії, Східного і Центрального Китаю, гірські системи Гренландії.

Кратер — чашо- або лійкоподібне заглиблення на вершині чи на схилі вулкана, з якого виливається на поверхню лава, вивергаються гази, вулканічний попіл, каміння.

Лава — магма, яка вилася на поверхню, позбавилася газів і застигла.

Літосфера — тверда оболонка Землі, що охоплює земну кору і верхню частину мантії до шару астеносфери.

Літосферні плити — великі частини літосфери, розділені глибокими тріщинами (рифами) на величезні блоки, що повільно переміщуються по в'язкому шару мантії.

Магма — насичена газами розплавлена вогняна маса, що утворюється в шарі астеносфери.

Магматизм — процес утворення й руху магми від шару астеносфери до поверхні Землі.

Мезозойське горотворення — горотворення, що відбувалося впродовж мезозойської ери. Утворилися гірські системи північного сходу Сибіру (Євразія), частково — Кордильєр Північної Америки тощо.

Метаморфізм — процес перетворення гірських порід у надрах Землі під впливом високих температур і тиску.

Області складчастості — відносно рухомі ділянки земної кори, у рельєфі їм відповідають гірські системи суходолу й дна морів. Розташовані між літосферними плитами.

Палеозойська ера — ера давнього життя, що тривала впродовж 325 млн років. Утворилися гірські системи каледонської та герцинської складчастості, металічні та неметалічні корисні копалини. Бурхливий розвиток життя в океані, з'являються наземні форми рослин і тварин.

Період геологічний — відрізок часу, впродовж якого утворювалися гірські породи, що становили певну геологічну систему.

Платформа материкова — велика, відносно малорухома ділянка земної кори, яка має кристалічний фундамент і покрита потужним шаром осадових порід. За віком платформи поділяють на давні та молоді.

Протерозойська ера — ера початку життя на Землі. Почалася приблизно 2,5 млрд років тому. З'явилися найпростіші організми: водорості, медузи, голошкірі тощо. Характеризується формуванням платформ.

Сейсмічна зона — територія, що періодично зазнає землетрусів.

Цунамі — велетенські хвилі, спричинені підводними землетрусами.

Щит — місце, де кристалічний фундамент платформ лежить близько від поверхні або виходить на поверхню.

Яр — форма рельєфу, що утворюється внаслідок розмивання пухких порід тимчасовими водотоками.

6.3. Атмосфера

Абсолютна вологість повітря — кількість водяної пари, що міститься в 1 куб. м повітря (у грамах на кубічний метр).

Амплітуда коливань температур — різниця між найнижчою і найвищою температурами повітря за певний проміжок часу (добу, місяць, рік).

Антициклон — вихороподібний рух атмосферного повітря з високим тиском у центрі. Повітря рухається в Північній півкулі від центру до окраїн за годинниковою стрілкою, у Південній — навпаки. Зумовлює ясну, малохмарну й без опадів погоду.

Атмосфера — повітряна оболонка земної кулі, що обертається разом з нею під дією сили тяжіння.

Атмосферний тиск — сила, з якою повітря тисне на земну поверхню.

Атмосферний фронт — перехідна зона між різними повітряними масами. Якщо на зміну холодному повітрю надходить тепле, то це теплий атмосферний фронт, навпаки — холодний фронт. Атмосферні фронти приносять хмарну погоду, опади, грози, вітер.

Атмосферні опади — це волога, яка випадає у вигляді дощу, снігу, граду, або утворюється безпосередньо з повітря у вигляді роси, інею, паморозі.

Барометр — прилад для вимірювання атмосферного тиску.

Бризи — вітри прибережної зони, які дмуть удень з моря на суходіл, уночі — із суходолу на море.

Випаровування — це перехід води (або іншої речовини) з рідкого чи твердого стану в газуватий.

Відносна вологість — це відношення фактичного вмісту водяної пари в повітрі до можливого за даної температури (у відсотках).

Вітер — рух повітря в горизонтальному напрямку з місць високого тиску до місць низького тиску.

Гігрометр — прилад для визначення вологості повітря.

Західні вітри помірних широт — постійні вітри, що дмуть від поясів високого тиску з 30-х до 60-х широт обох півкуль. Спричиняють погіршення погоди.

Клімат — багаторічний режим погоди в даній місцевості.

- Кліматичні пояси** — широтні смуги земної кулі з відносно однорідним кліматом.
- Кліматологія** — наука, що вивчає клімат, його характеристики, формування й поширення на Землі, а також зміни в часі під впливом діяльності людини.
- Метеорологія** — наука, що вивчає зміни основних показників стану погоди.
- Мусони** — сезонні вітри, які дмуть взимку із суходолу на море, влітку — з моря на суходіл.
- Опадомір** — прилад для вимірювання кількості атмосферних опадів.
- Пасати** — постійні вітри в обох півкулях Землі, що дмуть від областей високого тиску (30 пн. ш. і 30 пд. ш.) до екватора.
- Повітряні маси** — великі маси з приблизно однаковими властивостями: температурою, вологістю, кількістю пилу. Формуються в тропосфері. За властивостями поділяються на: екваторіальні (вологі, жаркі), тропічні (сухі, жаркі), помірні (змінюють вологість, температуру за порами року), полярні — арктичні, антарктичні (сухі, холодні).
- Погода** — це стан нижнього шару тропосфери (температури, тиску, опадів, напрямку і сили вітру тощо) у певній місцевості в певний час.
- Полярні кола** — паралелі, віддалені від екватора на 66 гр. 30 хв. На полярних колах Сонце щороку не заходить протягом доби (на Північному полярному колі — 22 червня, на Південному — 22 грудня) і не сходить протягом доби (на Північному полярному колі — 22 грудня, на Південному — 22 червня).
- Стратосфера** — шар атмосфери між тропосферою та верхніми шарами атмосфери (до 50–55 км).
- Теплові пояси** — широтні смуги земної поверхні, що різняться тривалістю освітленості та температурою повітря. Залежно від кута падіння сонячних променів на земну поверхню. Розрізняють п'ять теплових поясів: жаркий, два помірних і два холодних.
- Тропіки** — паралелі, віддалені від екватора на північ і південь на 22 30. У день літнього сонцестояння (22 червня) Сонце перебуває в зеніті над Північним тропіком, а в день зимового сонцестояння (22 грудня) — над Південним тропіком.

Тропосфера — нижній, найщільніший шар атмосфери (висота над екватором — 16–18 км, над полюсами — 8–10 км). У тропосфері зосереджено 80 % усієї маси повітря й водяної пари.

Хмари — скупчення завислих в атмосфері дрібних крапель води або кристалів льоду, що виділяються під час охолодження повітря, насиченого водяною парою.

Циклон — вихороподібний рух атмосферного повітря з низьким тиском у центрі. Повітря рухається в Північній півкулі від окраїн до центра проти годинникової стрілки, у південній — навпаки. Супроводжується хмарною з опадами погодою, різкою зміною температури.

6.4. Гідросфера

Айсберг — плаваюча льодова гора материкового походження.

Артезіанські води — напірні підземні води, що залягають на глибині під постійним тиском між водонепроникними шарами.

При бурінні вода часто фонтанує.

Басейн річки — територія, з якої в річку стікають поверхневі та підземні води.

Батискаф — самокерований апарат для дослідження морів та океанів на великих глибинах.

Бентос — організми, що населяють дно океанічних, морських і прісноводних водойм.

Болото — надмірно зволожена ділянка суходолу з вологолюбною рослинністю, часто із шаром торфу.

Вододіл — межа між водозбірними басейнами річок або басейнами морів, океанів.

Водоносний шар — шар водопроникної гірської породи, що залягає над водонепроникним пластом й утримує підземні води.

Водонепроникні породи — гірські породи, які дуже слабо пропускають воду. Наприклад, глина, граніт.

Водопроникні породи — гірські породи, які добре пропускають воду. Наприклад: гравій, галька, пісок, вапняк з тріщинами.

Водоспад — падіння води з виступу, що утворився в річищі, складеному твердими породами.

Водосховище — штучна водойма, що утворюється при спорудженні водопідпірної греблі в долині річки.

- Гирло річки** — місце, де вона впадає в океан, море, озеро чи іншу річку.
- Гідросфера** — водна оболонка Землі, до складу якої входять океани та моря, води суходолу, а також води атмосфери.
- Долина річкова** — звивисте заглиблення земної поверхні, яким тече річка від витoku до гирла.
- Заплава** — частина річкової долини, що заливається водою під час повені або паводка.
- Затока** — частина океану, моря, озера, що глибоко вдається в суходіл.
- Канали** — це штучно споруджені річища для господарських потреб (судноплавства, водопостачання тощо).
- Льодовики** — потужні льодові маси, що сповзають схилами гір або гірськими долинами. Утворюються із снігу, що нагромаджується і поступово ущільнюється. Розрізняють льодовики материкові (на острові Гренландія, в Антарктиді) та гірські (у горах вище снігової лінії).
- Льодостав** — період нерухомого льодового покриву на річці.
- Межень** — період найнижчого рівня води в річці.
- Міжпластові води** — води, що лежать у водоносних шарах, розташованих між двома водонепроникними шарами.
- Море** — частина океану, більш чи менш відокремлена від нього суходолом. Моря бувають окраїні та внутрішні.
- Нектон** — організми, здатні активно переміщуватися на великій відстані (риби, кальмари, дельфіни, кити, черепахи та ін.).
- Озеро** — природна заглибина на суходолі, заповнена водою.
- Острів** — порівняно невелика ділянка суходолу, оточена з усіх боків водою. За походженням бувають материкові, вулканічні, коралові.
- Паводок** — раптове підвищення води в річці, спричинене випаданням дощів або посиленням таненням снігу.
- Півострів** — ділянка суходолу, яка оточена з трьох боків водою і сполучається із суходолом.
- Підземні води** — води, що містяться в порах, порожнинах і тріщинах гірських порід у верхніх шарах земної кори.
- Планктон** — організми, які населяють верхні шари води морських і прісноводних водойм; не здатні рухатися самостійно, а переміщуються під дією вітру і течій.

Повінь — найвищий рівень води в річці, що настає щороку в певний час (зазвичай навесні та восени).

Пороги — мілководні кам'янисті ділянки в річищі, утворені виходами твердих гірських порід або валунами. На порогах вода тече з великою швидкістю.

Припливи та відпливи — періодичні коливання рівня води в океанах і морях, що є результатом впливу сил тяжіння Місяця і Сонця на Землю.

Проміле — одиниця вимірювання солоності води. Середня солоність води в морях і океанах становить 35 ‰ (35 г на 1 л води).

Режим річки — зміни рівня води за сезонами, процес замерзання й скресання річки в певний час.

Річище — найглибша частина річкової долини, де водний потік постійний.

Річка — природний водний потік, що тече в зниженні рельєфу, утвореному її рухом.

Річкова ерозія — руйнівна робота річки, під час якої розмивається, розширюється і поглиблюється річкова долина.

Світовий океан — усі океани і моря Землі, обмежені материками. Виділяють чотири океани: Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий.

Снігова лінія — лінія, вище якої снігу випадає більше, ніж устигає розтанути впродовж року.

Тераси — частини річкової долини, наслідки руйнівної дії води в річці в минулому.

Течії — горизонтальне переміщення водних мас в океанах і морях у вигляді величезних потоків, які рухаються постійно в певному напрямку. Течії бувають холодні й теплі.

6.5. Біосфера та географічна оболонка

Біосфера — сфера життя — оболонка земної кулі, в якій зосереджені організми.

Біосферний заповідник — велика ділянка суходолу чи моря, що суворо охороняється. Тут є території, де проводять багаторічні спостереження за впливом діяльності людини на навколишнє середовище.

- Географічна оболонка** — оболонка, в межах якої відбувається взаємопроникнення і взаємодія верхніх шарів літосфери, усієї гідросфери та нижніх шарів атмосфери.
- Грунт** — це верхній пухкий шар землі, що має родючість.
- Гумус** — або перегній — продукти розкладу мікроорганізмами решток відмерлих рослин і тварин, зазвичай темного кольору.
- Екологічні проблеми** — проблеми, що виникли внаслідок втручання людини в природні процеси і призводять до порушення рівноваги природних комплексів.
- Екологія** — наука про взаємозв'язки людини, тварин, рослин і мікроорганізмів між собою та навколишнім середовищем.
- Заповідник** — ділянка суходолу чи моря, на якій зберігається у природному стані весь природний комплекс. Під заповідник виділяють території, характерні для певної природної зони, або такі природні об'єкти, що мають наукову й культурну цінність. Територія заповідника суворо охороняється.
- Природні зони** — природні комплекси суходолу чи Світового океану, що простягаються в широтному напрямку й мають подібні природні умови (клімат, ґрунти, рослинність, тваринний світ).
- Природні компоненти** — складові географічної оболонки (гірські породи літосфери, води, гідросфери, повітря атмосфери, ґрунт, рослини й тварини біосфери). Їх поєднання в різних варіантах утворює природні комплекси.
- Родючість ґрунту** — здатність ґрунту забезпечувати рослини поживними речовинами і вологою, створюючи відповідні умови для їх росту.
- Червона книга** — список рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Географія*. Економіка. 6–11 класи : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. — К. : Ірпінь; Перун, 2005. — 90 с.
2. *Географія*. Економіка. 6–11 класи : Програми для загальноосвітніх навчальних закладів / [П. Г. Шищенко, В. М. Бойко, В. Г. Бобров, Г. О. Ковальчук]. — К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. — 90 с. — (Нова програма 12-річної школи).
3. *Географія*. Економіка. 10–11 класи. програма для ЗНЗ. Рівень стандарту. Академічний рівень. Профільний рівень. МОН України. — К., 2010. — 91 с.
4. *Географія*. Програма зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) 2013 року. Додаток № 6 до наказу Міністерства освіти і науки України № 791 від 14.07.2011 р. «Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.osvita.ua/test/program_zno/944/.
5. *Гілецький Й. Р.* Географія : [підруч. для 9 кл.] / Й. Р. Гілецький. — Т. : Підручники і посібники, 2009. — 272 с.
6. *Пестушко В. Ю.* Географія : підруч. [для 10 кл.] / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. — К. : Генеза, 2010. — 304 с.
7. *Пестушко В. Ю.* Фізична географія України : [підруч. для 8 кл.] / Пестушко В. Ю. — К. : Генеза, 2008. — 288 с.
8. *УЦОЯО.* Тестовий зошит з географії. ЗНО-2011. — 15 с.
9. *УЦОЯО.* Тестовий зошит з географії. ЗНО-2012. — 15 с.
10. *УЦОЯО.* Тестовий зошит з географії. ЗНО-2013. — 15 с.
11. *Велика* ілюстрована енциклопедія географії / [авт. тексту К. Гіффорд]. — К. : Махаон-Україна, 2005. — 496 с.
12. *Географія*. Збірник тренувальних вправ для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання для загальноосвітніх навчальних закладів / [О. В. Курносова]. — Х. : Весна, 2008.
13. *Географія*. Комплексне видання: Довідник. Типові тестові завдання. Тренувальні тести / Г. Д. Довгань, Г. І. Константинова, Л. В. Костенко, О. Г. Стадник. — К. : Літера ЛТД, 2012. — 336 с.
14. *Гільберг Т. Г.* Географія: Типові тестові завдання: [зб.] / Т. Г. Гільберг, М. І. Бочко. — Х. : Веста, 2010. — 104 с. — (Серія журналу «Вісник ТІМО»).
15. *Довгань Г. Д.* Економічна і соціальна географія світу. 10 клас: [наочний довідник] / Г. Д. Довгань. — Х. : Ранок, 2007. — 144 с.
16. *Економічна і соціальна географія світу*. 10 кл. [підруч. / ред. Б. П. Яценко]. — К. : Форум, 2006. — 356 с.
17. *Жемеров О. О.* Географічні олімпіади / О. О. Жемеров. — Х. : Основа, 2007. — 251 с.
18. *Топузов О. М.* Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл.] / О. М. Топузов, Л. В. Тимченко. — К. : Зодіак-ЕКО, 2005. — 208 с.

Навчальне видання

ГЕОГРАФІЯ

Практикум для слухачів підготовчих курсів

Укладач
ОРЖЕХІВСЬКА Аліна Михайлівна

В авторській редакції

Технічний редактор *А. І. Лавринович*
Комп'ютерна верстка *Л. Т. Колодіної*

Підп. до друку 01.04.2015. Формат 60×84/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 7,21. Обл.-вид. арк. 7,75.
Тираж 100 пр. Замовлення № 46-1.

Видавець і виготівник
Національний авіаційний університет
03680. Київ-58, проспект Космонавта Комарова, 1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07.2002

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНСТИТУТ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Інститут доуніверситетської підготовки (ІДП) проводить освітню діяльність, пов'язану з підготовкою до вступу до вищих навчальних закладів (ВНЗ) для учнів 9–11 класів та загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) навчальних досягнень на підготовчих курсах з *навчальних дисциплін: українська мова та література, математика, історія України, англійська мова, географія, фізика, хімія, біологія, основи журналістики, рисунок та композиція.*

Для учнів 9 класу проводиться підготовка до вступу у навчальні заклади II рівня акредитації (коледжі, технікуми, ліцеї).

До послуг учнів 9–11 класів існують різноманітні **форми навчання:** *вечірні, щосуботні, заочні підготовчі курси*, а також організовано роботу підготовчих курсів в регіонах України.

Основні напрями діяльності Інституту: якісна підготовка до загальнонаціонального ЗНО та вступу до ВНЗ, підвищення рівня підготовки абітурієнтів на основі використання кадрового і матеріального потенціалу Університету, вивчення і розроблення проблеми наступності та організації ранньої професійної орієнтації серед слухачів ІДП за участю провідних фахівців НАУ, поглиблене вивчення цілого ряду навчальних дисциплін і спекурсів.

Термін навчання:

8-ми місячні підготовчі курси (з 01.10 по 31.05),

4-х місячні (з 14.01 по 31.05)

Напрями підготовки фахівців НАУ:

авіа- та ракетобудування*; авіоніка*; автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології*; аеронавігація*, обслуговування повітряних суден*; біотехнологія*; біомедична інженерія*, хімічна технологія*; будівництво*; метрологія та інформаційно-вимірювальні технології*; видавничо-поліграфічна справа*; геодезія, картографія та землеустрій*; екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування*; радіотехніка*; радіоелектронні апарати*; електротехніка та електротехнології*; енергомашинобудування*; електронні пристрої та системи*; мікро- та наноелектроніка*; безпека інформаційних і комунікаційних систем*; системи технічного захисту інформації*; управління інформаційною безпекою*; комп'ютерна інженерія*; комп'ютерні науки*; системна інженерія*; програмна інженерія*; телекомунікації*; прикладна математика*; прикладна фізика*; філологія; соціологія; соціальна робота; психологія; практична психологія; архітектура; дизайн; документознавство та інформаційна діяльність; менеджмент; маркетинг; міжнародна економіка; економіка підприємства; облік і аудит; транспортні технології*

(на повітряному транспорті); економічна кібернетика; фінанси і кредит; міжнародний бізнес; міжнародні економічні відносини; міжнародне право; журналістика; реклама та зв'язки з громадськістю; міжнародна інформація; туризм; правознавство.

Заняття проводяться відповідно до чинних нормативних документів, робочих навчальних програм, адаптованих відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної середньої освіти, Українського центру оцінювання якості освіти та затверджених кафедрою базових і спеціальних дисциплін ІДП НАУ.

Навчальний процес на підготовчих курсах забезпечується педагогічними і науково-педагогічними працівниками кафедри базових і спеціальних дисциплін, а також висококваліфікованими фахівцями провідних кафедр Університету.

Протягом навчального року пропонуються: екскурсії до Державного музею авіації, навчального ангару, музею історії університету, кафедр та лабораторій НАУ, участь у міжнародній конференції студентів та молодих учених «Політ» та презентації Університету на базі навчальних закладів.

Слухачам, які закінчили підготовчі курси Інституту доуніверситетської підготовки і вступатимуть до Національного авіаційного університету на природничо-математичні та інженерно-технічні напрями підготовки (позначені*), до загального рейтингу додається до 20 балів за результатами випускного екзамену.

Якщо є бажання отримати якісну підготовку до ЗНО і підготуватися до вступу в обраний вищий навчальний заклад, звертайтеся за адресою:

03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1, корпус 8, кім. 610.

Тел.: 406–74–04, 406–72–09, 406–73–11, 406–74–15,

тел./факс: 497–52–84

E-mail: idp@nau.edu.ua, idp2@nau.edu.ua

Web-сторінка: www.idp.nau.edu.ua

Навчання платне.

Ліцензія МОН України серія АЕ № 458556 від 28.07.2014 р.